

LAS MDD

zadruga za razvoj podeželja z.b.o.

LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA

OBMOČJA LAS MDD

2007-2013

»NI DOVOLJ, ČE POZNAMO LE CILJ,

December 2007

PODATKI O DOKUMENTU

1. Namen dokumenta

Namen izdelave Lokalne razvojne strategije (LRS) območja LAS MDD 2007-2013 je na podlagi ugotovitev iz analiz, izdelanih skupaj s prebivalci, oblikovati razvojne usmeritve območja za programsko obdobje 2007-2013 ter z njimi določiti teme oz. področja delovanja LAS MDD, cilje, ki jih želimo doseči in prioritete naloge, s katerimi bomo želene cilje realizirali.

2. Oznaka dokum.: LRS LAS MDD

3. Verzija: 1.0

4. Naročnik: LAS MDD – zadruga za razvoj podeželja z.b.o.

5. Izvajalec: NEGOJ, razvoj in trženje d.o.o., Slovenj Gradec

6. Odgovorna oseba izvajalca: Marija Praznik

7. **Pri pripravi LRS so sodelovali:**

- **predstavnice Društva kmetič Mislinjske doline**
- **predstavnice Društva kmetič Dravska dolina**
- predstavniki **Sadjarskega društva** Mislinjske doline Lesnika
- predstavniki TRAA – **društva spominkarjev** Zgornje dravske doline
- predstavniki **Združenja ekoloških pridelovalcev in predelovalcev Deteljica**
- predstavniki Društva kmetijskih inženirjev in tehnikov Koroške
- predstavniki **Društva podeželske mladine Mislinjske doline**
- strokovni delavci na ključnih področjih razvoja (Kmetijsko-gozdarska zavoda Celje in Ptuj, Podjetniški center, Koroška kmetijsko-gozdarska zadruga, Koroški pokrajinski muzej, Šolski center Slovenj Gradec, Gea College PIC)
- predstavniki lokalnih skupnosti Dravograd, Mislinja, Muta, Podvelka, Radlje ob Dravi, Ribnica na Pohorju, Slovenj Gradec, Vuzenica

6. **Organ in datum sprejema:** Občni zbor LAS MDD z.b.o.; 6.12.2007;

7. **Lastnik dokumenta:** LAS MDD z.b.o.

Izvajalec:
NEGOJ d.o.o.

Naročnik:
LAS MDD z.b.o.

Marija Praznik,
direktorica

Alan Bukovnik,
predsednik

Zaščita dokumenta:

Dokument je javnega značaja. Uporaba celotnega dokumenta ali njegovih delov na kateremkoli mediju je dovoljena z navedbo vira: »Lokalna razvojna strategija območja LAS MDD 2007-2013; 2007«

KAZALO VSEBINE

		Stran
	UVOD	6
A.	ZNAČILNOSTI OBMOČJA LAS MDD	8
A1	SPLOŠNE GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI OBMOČJA LAS MDD	8
1.1	Velikost območja	8
1.2	Utemeljitev geografske zaokroženosti območja	8
1.3	Strukturne danosti območja	9
	1.3.1 Kmetijstvo	9
	1.3.2 Dopolnilne dejavnosti	12
	1.3.3 Gozdarstvo	13
	1.3.4 Stanje naravnih virov in naravna dediščina	13
1.4	Stanje infrastrukture	15
A2	GOSPODARSKI POLOŽAJ	16
2.1	Opis glavnih gospodarskih dejavnosti	16
	2.1.1 Kmetijstvo in dopolnilne dejavnosti	16
	2.1.2 Gozdarstvo	17
	2.1.3 Turizem	17
2.2	Stanje na področju gospodarstva	18
	2.2.1 Delovno aktivno prebivalstvo po vrsti zaposlitve	18
	2.2.2 poslovanje koroških gospodarskih družb	19
	2.2.3 Poslovanje samostojnih podjetnikov	20
	2.2.4 Mesto gospodarstva regije v Sloveniji	21
2.3	Stopnja brezposelnosti na območju LAS in na ravni občin	22
A3	DEMOGRAFSKE IN SOCIOLOŠKE ZNAČILNOSTI	23
3.1	Število in gostota prebivalcev na obravnavanem območju	23
3.2	Gibanje števila prebivalstva na območju LAS v zadnjih desetih letih	25
3.3	Izobrazbena struktura prebivalstva	27
3.4	Stanje na področju izobraževanja in kulture na območju LAS	27
	3.4.1 Izobraževanje	27
	3.4.2 Kultura	28
A4	OPIS DOSEDANJIH AKTIVNOSTI NA OBMOČJU LAS	30
1	Izkušnje v pripravi razvojnih programov	30
2	Uspešnost izvajanja razvojnih programov	30

3	Vključenost območja v druge razvojne programe	31
4	Opis uspešno izvedenih projektov in nastalih produktov	31
5	Popis in možnost izrabe obstoječih razvojnih struktur na območju LAS	31
	<i>POVZETEK ZNAČILNOSTI OBMOČJA LAS MDD</i>	33
B	PROBLEMSKA ANALIZA IN SWOT ANALIZA RAZVOJNIH MOŽNOSTI OBMOČJA	34
1	PROBLEMSKA ANALIZA	33
1.1	Ključni problemi in potrebe na območju LAS	34
1.2	Drugi skupni problemi pri razvoju podeželja	37
2	SWOT ANALIZA	39
2.1	Swot analiza	39
2.2	Pregled nerealiziranih projektov iz dosedanjih razvojnih programov – po področjih in po občinah	41
2.3	Glavni vzroki za nerealizirane projekte in potrebne spremembe	44
C	RAZVOJNA VIZIJA	45
1	RAZVOJNA VIZIJA OBMOČJA	45
2	OPREDELITEV SKUPNEGA TRŽNEGA PRODUKTA	49
3	STRATEŠKI CILJ IN GLAVNI CILJI RAZVOJA OBMOČJA	49
3.1	Strateški cilj	49
3.2	Glavni cilji	49
4	IZBRANA TEMA (PODROČJA) IN CILJI	45
4.1	Izbrane teme	50
4.2	Izbrane teme, cilji in prioritete naloge, razdeljene po cilju, h kateremu prispevajo	50
D	STRATEGIJA ZA IZVEDBO	59
1	OPIS PRIPRAVE STRATEGIJE PO PRISTOPU »OD SPODAJ NAVZGOR«	59
1.1	Pristop od spodaj navzgor ali Kako je nastajala LRS?	59
1.2	Shema organiziranosti priprave RPP za Mislinjsko in Dravsko dolino	61
1.3	Shema organiziranosti priprave LRS za Mislinjsko in Dravsko dolino	62
1.4	Pregled aktivnosti, na podlagi katerih je bila izdelana LRS	63
2	TERMINSKI NAČRT (OCENA) ZA DOSEGANJE CILJEV, PREDVIDENIH V STRATEGIJI	66
3 IN 4	RAZMEJITEV INOVATIVNIH IN OBSTOJEČIH AKTIVNOSTI TER PRENOSLJIVOST STRATEGIJE NA DRUGA OBMOČJA	70
5	OCENA TRAJNOSTI STRATEGIJE	80
6	OPIS MOŽNIH RAZPOLOŽLJIVIH FINANČNIH VREDNOSTI	81
6.1	Globalna finančna ocena regije	81
6.2	Ocena virov financiranja za izvajanje projektov LEADER po letih	81
		4

7	OPIS SPREMLJANJA IN OCENJEVANJA STRATEGIJE, KRITERIJI IN KAZALNIKI	82
E	USKLAJENOST Z OSTALIMI PROGRAMI IN POLITIKAMI	84
	VIRI IN LITERATURA	86

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

BDP	Bruto domači proizvod
BDV	Bruto dodana vrednost
DDV	Davek na dodano vrednost
DRP	Državni razvojni program
EPD	Enoten programski dokument
EU	Evropska unija
GZS	Gospodarska zbornica Slovenije
IKT	Informacijsko komunikacijske tehnologije
IRO	Indeks razvojne ogroženosti
KoViViS	Javni zavor Koroško višje in visokošolsko središče
LAS	Lokalna akcijska skupina v programu EU za razvoj podeželja
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MNZ	Ministrstvo za notranje zadeve
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
MŠŠ	Ministrstvo za šolstvo in šport
NSRO	Nacionalni strateški referenčni okvir
PRP	Program razvoja podeželja
RRA	Regionalna razvojna agencija
RRP	Regionalni razvojni program
RS	Republika Slovenija
SKOP	Slovenski kmetijsko okoljski program
SRS	Strategija razvoja Slovenije
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
TIC	Turistično informacijski center
UE	Upravna enota
UMAR	Urad za makroekonomske analize in razvoj
VEM	Vse na enem mestu
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

U V O D - LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA (LRS)

V obdobju zadnjih 15 let je bilo za podeželski prostor naše države izdelanih več razvojnih programov. Zelo široko je bilo podeželje obdelano v programih CRPOV, hkrati pa so bili ti najbolj usmerjeni na mikro lokacije, kar je zagotavljalo široko vključenost prebivalcev.

Naslednik teh programov je Razvojni program podeželja, ki je moral zajeti območja vsaj treh občin. To je bil prvi poskus povezovanja potreb, priložnosti in ciljev širšega območja.

LRS je še korak naprej: ne zahteva samo programskega povezovanja med partnerji, ampak tudi organizacijsko oz. institucionalno ter finančno povezovanje. Nov dokument, LRS, vključuje ključne nosilce razvoja na podeželju in opredeljuje razvojno vizijo, cilje in prioritete naloge.

Priprava dokumenta Program razvoja podeželja (RPP), ki je programska osnova LRS, je sovpadala s pripravo širšega razvojnega programa na tem območju: Regionalnega razvojnega programa (RRP) za Koroško za obdobje 2007-2013.

Vključevanje lokalnega prebivalstva, mladih, žensk, ljudi s posebnimi potrebami, starejših, društev, strokovne javnosti in lokalne oblasti v pripravo tega dokumenta se odraža v zastavljenih ciljih in nalogah, ki so odraz definiranih problemov in potreb območja. Prav to vključevanje naj bi pripomoglo k temu, da bo zapisana strategija uresničena.

V LRS so vključena tudi področja in naloge, ki ne bodo sofinancirane iz 4. osi, nekatere niti iz naslova MKGP. Te naloge so v dokument vključene zaradi celovitosti obravnave področja razvoja podeželja ter zato, ker se bo LAS tudi v te naloge vključeval: bodisi direktno ali posredno oziroma bo njihovo izvajanje, kolikor mu bo to omogočeno, samo spremljal.

Lokalna akcijska skupina (LAS) ni ustanovljena samo zato, da bi skrbela za izvajanje nalog, ki spadajo v 4. os, ampak zato, da po svojih zmožnostih pripomore tudi k uresničevanju ostalih nalog.

Pravna podlaga za izdelavo tega dokumenta je Uredba o ukrepih 1.,3. in 4. osi Programa razvoja podeželja Republike Slovenije (RS) 2007-2013 (Uradni list RS št. 94/07) in Program razvoja podeželja RS 2007-2013, ki ga je potrdila Komisija Evropske unije (EU) dne 12.09.2007.

Pri pripravi LRS smo izhajali iz usmeritev Strategije razvoja Slovenije (**SRS**), Državnega razvojnega programa (**DRP**), Programa razvoja podeželja RS (**PRP**), Razvojnega programa podeželja Mislinjske in Dravske doline (**RPP**) in razvojnih programov **CRPOV ter drugih razvojnih programov, ki se nanašajo na območje Mislinjske in Dravske doline.**

Priprava LRS je temeljila na programskih izhodiščih v prej navedenih dokumentih.

Pričetek priprave tega dokumenta sega v leto 2006, ko se je pristopilo k pripravi RPP za območje Mislinjske in Dravske doline. V ta namen so bile v vseh občinah oblikovane t. im. Občinske LAS, v katerih so bili predstavniki posameznih strokovnih področij (kmetijstvo, gozdarstvo, obrt in podjetništvo, turizem, urejanje prostora, kultura itd.), predstavniki krajevnih in vaških skupnosti, predstavniki nekaterih društev (mladi, kmečke žene, turistično društvo...), zainteresirani prebivalci in predstavniki občin. Na ta način je bilo v procesu priprave dokumenta oblikovanih 7 občinskih LAS (občina Dravograd je k LAS MDD pristopila konec leta 2007). Že ob pričetku priprave dokumenta pa je bil formiran tudi skupen odbor, t. im. programski svet LAS. Naloga tega sveta je bila, da je na podlagi podatkov z delavnic, ki so bile izvedene po občinah, oblikoval skupen razvojni dokument. V programskem svetu LAS so bili predstavniki posameznih občinskih LAS.

Takšna organiziranost v pripravi dokumenta (RPP), ki je programska osnova za LRS, je močno olajšala kasnejšo pravno ustanovitev LAS.

Na osnovi izdelanega RPP se je priprava LRS nadaljevala že v ustanovljenem LAS MDD. **Pri pripravi in sprejemu LRS so sodelovali predstavniki društev (kmetič, mladih, ekološko združenje), podjetij, zavodov, združenj, izobraževalnih ustanov ter predstavniki starejše generacije.** Priprava je potekala na delavnicah, s pripravo projektnih predlogov, na sestankih in neposrednih razgovorih s posamezniki.

Pri pripravi LRS so bila upoštevana naslednja načela:

- dokument mora slediti ciljem iz dokumentov višjega ranga (RRP, PRP, DRP...);
- LRS mora biti kljub svoji strateški naravnosti jasen in operativen dokument;
- opredelitev razvojne vizije, področij, ciljev in prioriternih nalog mora izhajati iz opravljenih analiz;
- LRS mora biti uresničljiva;
- usmeritve naj temeljijo na podjetniškem pristopu in oblikovanju javno-zasebnega partnerstva;
- delovanje na podlagi tega dokumenta mora prispevati k ohranjanju poseljenosti, varovanju naravnega in kulturnega bogastva, **novim delovnim mestom in pozitivni klimi med prebivalci tega območja, še posebej med mladimi, ženskami in starejšimi.**

Podobno kot podjetništvo pred leti, je zdaj kmetijstvo in z njim povezane dejavnosti pred korenitimi spremembami! Za razliko od premnogih sprememb v preteklosti pa teh ne piše človek in zakonodaja (ali pač, posredno), ampak narava! Zaradi sprememb, ki se z vedno večjo intenziteto dogajajo, čeprav si pred njihovimi posledicami še marsikdo zatiska oči, bo potrebno marsikaj spremeniti. Vsaka sprememba, ne glede na to, na kaj se nanaša, pa mora biti najprej sprejeta v nas samih: v naših mislih. **Vloga LAS-ov pri osveščanju, informiranju in izobraževanju prebivalcev je tudi zaradi tega zelo pomembna.** Podjetniški pristop k razvoju podeželja pa je tisti, ki ob napovedanih ukinitvah subvencij v kmetijstvu, lahko pomaga kmetom pri tem prehodu.

Zapisana strategija ostaja odprta za vse dobre predloge, s katerimi lahko dokument dopolnimo ali spremenimo (npr. kakšno nalogo, ki sedaj v LRS ni predvidena kot naloga LEADER, vključimo v ta program).

A ZNAČILNOSTI OBMOČJA LAS MDD

A 1 SPLOŠNE GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI OBMOČJA LAS MDD

Območje Mislinjske in Dravske doline leži na S delu Slovenije in meji na sosednjo Avstrijo, Savinjsko in Podravsko regijo. Desetkilometrski obmejni pas pokriva kar štiri od 8 občin na območju LAS MDD, ki z 737 km² predstavlja 70,8 % celotnega območja Koroške. **Velik del območja se nahaja na območju NATURA 2000 (Pohorje; 19.990 ha; koda SI3000270).**

Območje zajema dve dolini: Mislinjsko in Dravsko, sestavlja pa ga 8 občin, ki so vse znotraj upravnih meja treh Upravnih enot: Dravograd, Radlje ob Dravi in Slovenj Gradec.

1.1 Velikost območja

Tabela 1: Velikost območja (km²)

Območje	Površina v km ²	Delež
Slovenija	20.273	100,0
Slovenija / Koroška	1.041	5,1
Območje LAS MDD / Slovenija	737	3,6
Območje LAS MDD / Koroška	737	70,8
Območje LAS MDD	737	100,0
Občina Dravograd	105	14,25
Občina Mislinja	112	15,20
Občina Muta	39	5,29
Občina Podvelka	104	14,11
Občina Radlje ob Dravi	94	12,75
Občina Ribnica na Pohorju	59	8,00
Mestna občina Slovenj Gradec	174	23,61
Občina Vuzenica	50	6,79

1.2 Utemeljitev geografske zaokroženosti območja

Tabela 2: Meje območja LAS MDD v primerjavi z mejami območij Upravnih enot

Upravna enota	Občine v okviru Upravne enote
Dravograd	Dravograd
Radlje ob Dravi	Muta

Podvelka
Radlje ob Dravi
Ribnica na Pohorju
Vuzenica

Slovenj Gradec

Mislinja
Slovenj Gradec

1.3 Strukturne danosti območja

1.3.1 Kmetijstvo

Naravne danosti za kmetijsko pridelavo na območju LAS MDD so razmeroma neugodne. Za območje je značilna **velika gozdnatost (70 %)**, majhen delež kmetijske zemlje v skupni površini in neugoden relief.

Zemljišča na območju LAS MDD spadajo v **območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost**. Zaradi nadmorske višine, oddaljenosti od gospodarskih in administrativnih središč, izrednega nagiba kmetijskih površin pa je v okviru tega precejšen del kmetij razvrščen v **gorsko višinsko območje** in v kategorijo strmih kmetij (npr. Občina Radlje ob Dravi kar 80 % kmetij). Manjši del kmetij leži v strnjenih naseljih, sicer pa so kmetije zaokrožene v **celke**.

Razvoj kmetijstva je zaradi naravnih danosti dokaj omejen na tradicionalne proizvode z malo dodane vrednosti. Površine za pridelavo so majhne, kar še dodatno povečuje stroške pridelave. Najpomembnejša panoga je živinoreja, pri čemer ima največji delež govedoreja.

Kmetijska mehanizacija je dotrajana, **generacijske spremembe so prepočasne**, slabo pa je tudi stanje infrastrukture v gozdarstvu ter infrastrukture za razvoj kmetijskih in gozdarskih ter z njima povezanih dejavnosti. **Vse to vpliva na manjšo učinkovitost rabe proizvodnih virov, nepovezanost med kmeti, neorganizirano trženje in z vstopom v EU tudi nedoseganje standardov skupnosti.**

Tabela 3: Raba kmetijskih zemljišč v uporabi na območju LAS MDD

Regija/občine		Vsa kmetijska zemljišča v uporabi v ha	Njive in vrtovi v ha	Sadovnjaki v ha	Travniki in pašniki v ha
KOROŠKA		21.574,92	3.064,34	241,69	18.267,90
Območje MDD	LAS	16.540,89	2.643,98	241,58	13.654,34
Strukturni deleži na obm. LAS MDD		100,0 %	15,99 %	1,46 %	82,55 %
Dravograd		3.033,66	612,52	0,00	2.421,13
Mislinja		2.171,98	223,90	11,78	1.936,30
Muta		1.152,21	199,58	31,72	920,41
Podvelka		1.288,83	64,76	51,04	1.173,03
Radlje ob Dravi		2.180,84	383,31	71,59	1.725,94
Ribnica na Pohorju		662,52	15,32	13,21	633,88
Slovenj Gradec		5.020,11	995,49	36,74	3.987,51
Vuzenica		1.030,74	149,10	25,50	856,14

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev, Slovenija 2000 (Statistični urad Republike Slovenije)

Podatki v tabeli o rabi kmetijskih zemljišč potrjujejo, da je glavna dejavnost na območju živinoreja. Poleg govedoreje se v zadnjih letih predvsem na manjših kmetijah pojavlja tudi reja drobnice.

Tabela 4: Število družinskih kmetij po tipu kmetovanja na območju LAS MDD

	Skupaj	Polje- delstvo	Vrtnar- stvo	Trajni nasadi	Pašna živina	Prašiči in perut.	Mešana rastlin. pridelava	Mešana živino- reja	Mešana rastlin. prid. in živinor.
KOROŠKA	2.900	9	2	2	1.641	20	48	996	180
Območje LAS MDD	2.310	9	2	2	1.330	19	42	758	148
Strukturni Deleži	100,0 %	0,39 %	0,09 %	0,09 %	57,58 %	0,82 %	1,81 %	32,81 %	6,41 %
Dravograd	403	2	-	-	205	-	8	150	38
Mislinja	339	-	1	-	192	-	6	122	18
Muta	167	-	-	1	84	2	2	72	6
Podvelka	189	-	-	-	91	-	1	82	15
Radlje ob Dravi	277	-	-	-	151	9	4	101	12
Ribnica na Pohorju	88	1	-	-	50	2	-	26	9
Slovenj Gradec	705	6	1	1	474	2	16	163	40
Vuzenica	144	-	-	-	83	4	5	42	10

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev, Slovenija 2000 (Statistični urad Republike Slovenije)

Največ, kar 57,58 % kmetij na območju LAS MDD je usmerjenih v rejo pašne živine. Glede na število kmetij je druga najbolj množična usmeritev kmetij v mešano živinorejo (32,81 %). Samo 222 kmetij oz. 9,6 % vseh kmetij na tem območju je usmerjenih v druge dejavnosti. Med temi je največ kmetij z mešano rastlinsko pridelavo in živinorejo: 148 kmetij oz. 6,41 %.

Tabela 5: Kmetije po velikostnih razredih

	Skupaj	Do 2 ha	Od 2 do 5 ha	Od 5 do 10 ha	Nad 10 ha
KOROŠKA	2.901	401	797	927	776
Območje LAS MDD	2.312	323	658	775	556
Strukturni deleži	100,0 %	13,97 %	28,46 %	33,52 %	24,05 %
Dravograd	403	55	104	141	103
Mislinja	339	55	99	120	65
Muta	167	23	51	50	43
Podvelka	189	25	57	60	47
Radlje ob Dravi	277	32	78	92	75
Ribnica na Pohorju	88	14	19	28	27
Slovenj Gradec	705	104	211	229	161
Vuzenica	144	15	39	55	35

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev, Slovenija 2000 (Statistični urad Republike Slovenije)

Razvrstitev kmetij po velikostnih razredih kaže, da je na območju skoraj tretjina kmetij v velikosti od 5 do 10 ha. Več kot 5 ha ima 57,57 % vseh kmetij, vendar samo slaba četrtnina vseh kmetij razpolaga z več kot 10 ha. Zgovoren je tudi podatek, da je **kar 42,43 % vseh kmetij na območju razvrščenih v velikostni razred do 5 ha!**

Tabela 6: Število kmetij po ekonomski velikosti

	Do 2 ESU	2 do 4 ESU	4 do 8 ESU	8 do 16 ESU	Nad 16 ESU
SLOVENIJA	40.708	22.673	13.900	6.180	2.875
KOROŠKA	2.900	1.114	876	599	253
Območje LAS MDD	2.312	915	701	457	191
Dravograd	403	135	146	85	32
Mislinja	339	161	108	58	10
Muta	167	70	43	31	19
Podvelka	189	86	63	32	8
Radlje ob Dravi	277	104	77	57	26
Ribnica na Pohorju	88	35	28	21	2
Slovenj Gradec	705	273	189	146	78
Vuzenica	144	51	47	27	16

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev, Slovenija 2000 (Statistični urad Republike Slovenije)

Tabela 7: Družinske kmetije po šolski izobrazbi gospodarjev

	Skupaj Gospodarji	Brez ali nedok. OŠ	Osnovnoš. Izobrazba	Poklicna izobraz.	Srednješol. Izobraz.	Višja, visoka strokovna, univerzitet....
SLOVENIJA	86.336	9.717	40.698	22.448	10.596	2.781
KOROŠKA	2.901	382	1.256	838	345	78
Območje LAS MDD	2.312	242	1.024	479	242	58
Dravograd	403	42	185	121	42	11
Mislinja	339	60	144	83	46	6
Muta	167	Z	63	52	18	Z
Podvelka	189	Z	95	53	17	Z
Radlje ob Dravi	277	31	127	82	30	7
Ribnica na Pohorju	88	14	27	23	20	4
Slovenj Gradec	705	70	324	210	77	24
Vuzenica	144	25	59	44	10	6

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev, Slovenija 2000 (Statistični urad Republike Slovenije)

1.3.2 Dopolnilne dejavnosti*Tabela 8: Število kmetij po vrstah registriranih dopolnilnih dejavnosti*

VRSTA DOPOLNILNE DEJAVNOSTI	Število kmetij
Predelava, obdelava, dodelava, zamrzovanje in pakiranje kmetijskih pridelkov in gozdnih sortimentov	
- mesa	1
- perutnine	1
- mleka	
- zelenjave	
- sadja	1
Nabiranje, predelava in prodaja gozdnih sadežev in zelišč in ostalih rastlin:	
- vrtnarstvo	1
- okrasne rastline	1
Turizem na kmetiji	
- kmetija z nastanitvijo	8
- izletniška kmetija	11
- površina za piknik	2
Dejavnost, povezana s tradicionalnimi znanji na kmetiji	
- peka kruha	7
- peka potic	7
- peka peciva	5
- izdelava testenin	3
Ostalo:	
- pletarstvo	
- domače tesarstvo	4
- domače mizarstvo	
- domače rezbarstvo	
- skodle	1
- sedlarstvo	1
- ostali unikatni izdelki (pletiljstvo)	1
Pridobivanje in prodaja energije iz biomase	
- lesni sekanci (biomasa)	3
- gnoj in gnojnice	
Pridobivanje in prodaja energije iz vodnih, vetrnih in drugih virov	
- vodni vir	2
- veterni vir	
- sončni vir	
Storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo in opremo	
- posek lesa	8
- spravilo lesa iz gozda	8
- žaganje lesa	11
- predelava lesa	9
Storitve delovne sile s kmetij, ki so povezane z znanji iz kmetijstva in gozdarstva	
Drugo izobraževanje na kmetijah, povezano z dejavnostjo na kmetiji	
Druge dopolnilne dejavnosti	
-čebelarstvo	1
- predelava medu	1
- perutninarstvo	14
- prireja jajc	3
- ribogojstvo	1
- reja divjadi	1
	12

- gobarstvo	1
- žganjekuha	2
Zbiranje in kompostiranje odpadnih organskih snovi	
SKUPAJ DEJAVNOSTI	30
Število kmetij z registrirano dopolnilno dejavnostjo	91
Vir: Uradni podatki Upravnih enot Dravograd, Radlje ob Dravi, Slovenj Gradec	

Tabela 9: Pregled kmetij, vključenih v SKOP in kmetij z dopolnilno dejavnostjo turizem ter predelava po obeh dolinah

Kazalnik	MISLINJSKA DOLINA	DRAVSKA DOLINA	SKUPAJ
Število kmetij, vključenih v SKOP	529	560	1.089
Število kmetij z Dopolnilno dejavnostjo	24	67	91
- od tega število kmetij z dop.dej. TURIZEM	12	8	20
- od teh: število stacionarnih turistič. kmetij	6	2	8
- od tega število kmetij z dop.dej. PREDELAVA KMETIJSKIH PRIDELKOV	12	59	71
Število postelj na turističnih kmetijah	79	24	103
Število sedežev na turističnih kmetijah	420	465	885

Vir: KGZ in Upravne enote

1.3.3 Gozdarstvo

Gospodarjenje z gozdovi na območju Koroške ima dolgoletno tradicijo. V preteklosti so bili gozdovi pomembni predvsem zaradi lesa, ki je bil pomembna surovina za razvoj različnih dejavnosti, danes pa postajajo vse pomembnejše ekološke in socialne funkcije, ki jih gozdovi opravljajo. Sodobno gospodarjenje z gozdovi temelji na načelih trajnosti, sonaravnosti in večnamenskosti. Osnova za gospodarjenje z gozdovi so gozdnogospodarski načrti.

Na območju je 63.315 ha gozdov. Gozdovi so prevladujoč element krajine, saj poraščajo cca 70 % krajine.

Po podatkih gozdnogospodarskih načrtov je v gozdovih Mislinjske doline povprečno 297 m³ lesne mase na hektar, v gozdovih Dravske doline pa 347 m³/ha. V drevesni sestavi prevladujejo iglavci, ki jih je nekaj več kot 80 %. Spremenjena drevesna sestava je posledica načina gospodarjenja z gozdovi v preteklih stoletjih (glažute, oglarjenje, fratarjenje, novinarjenje) in predstavlja enega največjih gozdnogojitvenih problemov na tem območju.

Možni posek je 189.447 m³ lesne mase.

Na osnovi odločb, ki so jih sprejele občine (Odločba o razglasitvi gozdov s posebnim pomenom – rezervatov v občini Slovenj Gradec – Ur.l.RS št. 8/91) je **v Mislinjski dolini izločenih 276 ha gozdnih rezervatov (Lovrenška jezera, Ovčarjevo). V Dravski dolini je izločenih 163,21 ha gozdnih rezervatov (Lovrenška jezera, Repiško, Požarnik).** Gre za površine gozdov, ki so prepuščene naravnemu razvoju in so namenjene raziskovalni dejavnosti.

Gozdov, ki so z odločbo občin razglašeni za **trajno varovalne gozdove je 1.088 ha.** Gospodarjenje s temi gozdovi je podrejeno funkciji varovanja gozdnih zemljišč in sestojev, ki ima na teh površina poudarjen pomen. Posegi v površine (gradnja infrastrukturnih objektov) so možni le ob predhodni presoji vplivov na okolje (PVO).

1.3.4 Stanje naravnih virov in naravna dediščina

Območje LAS MDD je izredno bogato z naravnimi viri: gozdovi (70 % površine), vode (vode na Pohorju, reka Drava, Mislinja). **Stanje (»zdravje«) teh virov ni alarmantno, k čemur gotovo prispeva tudi dejstvo, da na tem območju ni industrije, ki bi v večji meri onesnaževala okolje ter da je na območju veliko ekoloških kmetij.** Temu vzpodbudnemu dejstvu bo v prihodnjih letih potrebno dodati ali ponekod še povečati trajnostno rabo naravnih virov. Za doseg tega cilja ne bodo dovolj le zakonske regulative, ampak bo pri ljudeh potrebno vzpodbuditi zavedanje o življenjskem pomenu teh virov oz. dobrin.

Naravni viri so dobrine, ki imajo vrednost v svojem razmeroma nespremenjenem naravnem stanju. Vire lahko razvrstimo na obnovljive in neobnovljive.

Gospodarski razvoj je odvisen od naravnih virov, ki vključujejo:

- surovine, kot so minerali, biomasa in biološki viri,
- prvine okolja: zrak, voda in tla,
- tokovne vire: veter, geotermalna energija, energija, sončna energija,
- prostor: kopensko območje.

Naravni viri so bistveni za delovanje gospodarstva (kot surovine ali kot odtoki za absorbcijo emisij). Način uporabe obnovljivih in neobnovljivih virov ter hitrost izkoriščanja obnovljivih virov energije zmanjšuje možnost do obnavljanja virov in okoljskih storitev, na katerih temeljita rast gospodarstva in blaginja človeštva. Če bi sledili tradicionalnim vzorcem rabe virov, bi se svetovna raba v dvajsetih letih povečala za štirikrat in s tem negativni okoljski vplivi. Zato je potreben usklajen pristop s trajnostno rabo! Trajnostna raba naravnih virov poudarja pomen vključevanja okoljskih vprašanj v druge politike, ki vplivajo na okoljske vplive rabe naravnih virov.

Glede na ranljivost našega ozemlja potrebujemo učinkovite pristope za varovanje in obnovo naravnih virov. Ekoremediacije (ERM) so naravni in sonaravni sistemi ter procesi za varovanje in obnovo okolja ter narave. Prepoznane so kot perspektivni trajnostni pristop v prid obnove degradiranega okolja in zaščite okoljskih sestavin. V praksi se že uporabljajo ERM kot rastlinske čistilne naprave, sonaravna sanacija deponij, obrežni vegetacijski pasovi – blažilna območja, stranski rokavi, umetna močvirja, protihrupne in /ali protiprašne bariere, fitoremediacije onesnaženih sedimentov, čiščenje prsti, čiščenje pitne vode, terciarno čiščenje ter čiščenje nevarnih odpadnih voda. ERM so v celoti usklajene z najnovejšimi programskimi dokumenti in strategijami ter se uporabljajo kot način za doseg okoljskih ciljev. Osnovni namen ERM je zmanjšati učinek nezaželenih vplivov (npr. disperzno in točkovno onesnaževanje) kmetijstva na okolje in ljudem prikazati velike možnosti uporabe ERM pri zaščiti vodotokov in podtalnice ter pri doseganju racionalnega gospodarjenja z vodo. Pri tem se ERM uporabljajo kot sredstvo za zaščito in obnovo habitatov, zaščito in izboljšanje kakovosti človekovega bivalnega okolja ter za varovanje zdravja ljudi, rastlin in živali. ERM metode izhajajo iz zakonitosti delovanja ekosistemov, zato je njihov učinek zanesljiv. Zaradi pokrajinske pestrosti so ERM pomembna metoda. Voda, ki na obdelovalnih površinah pronica skozi talni profil (in v končni fazi v podtalnico ter v površinske vode) nosi s seboj ostanke hranil ter sredstev za varstvo rastlin. To velja zlasti za tista območja, kjer s premalo strokovnega znanja uporabljajo gnojila in sredstva za varstvo rastlin, zaradi padavinskih razmer v našem podnebnju pa pride do vnosa omenjenih snovi tudi pri dobri kmetijski praksi.

Sedanja raba naravnih virov (vode, zraka, gozdovi, tla, kmetijstvo, biotska raznovrstnost in energija) kaže, da je še premalo upoštevano varčevanje rabe teh virov, in da se razvoj večinoma razume kot povečana raba naravnih virov. Poleg tega se ne predvidevajo učinkoviti pristopi h varovanju naravnih virov, kar se odraža tudi v tem, da nivo podtalne vode močno upada in da podnebne spremembe podaljšujejo dolga obdobja brez padavin. Zato potrebujemo dejanske spremembe pri načinu rabe vode, prsti, zelenega pokrova. Pri uresničevanju te Lokalne razvojne strategije si bomo prizadevali za pripravo in sprejem Strategije rabe naravnih virov, ki bo vsebovala konkretne predloge uporabe ERM v bodoči pokrajini Koroška zato, da sploh še bomo lahko koristili naravne vire. Vodo je namreč treba zadrževati že v zgornjih delih porečja in je ne po sistemu kanalov takoj odvesti v spodnji tok, saj se na tak način ne more obogatiti ne tekoča voda in ne podtalna. Prav tako je pomembno gojiti take rastline, ki so manj občutljive na sušo in ne pospeševati umetnega namakanja, ki ga mnogokje sploh ne bi bilo treba. Drugačen odnos do naravnih virov je izredno pomemben zato, ker bogastvo države (torej tudi območja LAS MDD) temelji na njenih vodnih virih, na prsti, energiji in biotskem pokrovu. Tega se premalo zavedajo mnogi odločevalci.

1.4 Stanje infrastrukture

Velik del Koroške regije se ob upoštevanju obstoječe cestne in železniške infrastrukture nahaja izven časovnega okvira primerne dostopnosti prebivalcev do centrov in storitev višjega ranga, zaradi česar govorimo o prometni izoliranosti regije. **V primerjavi z drugimi statističnimi regijami v Sloveniji je prometno omrežje na Koroškem z vidika kvalitete in kategorij povezav slabo razvito.** Tudi ob upoštevanju načrtovanega cestnega in železniškega omrežja v dolgoročnem planu RS, se prometni položaj Koroške v primerjavi z ostalimi statističnimi regijami v prihodnje ne bo bistveno spremenil. **Izjemo predstavlja omrežje sekundarnih cestnih povezav, ki je zelo razvejano. To omrežje je pomembno z vidika ohranjanja tradicionalnega vzorca poselitve, vendar pa je njegovo vzdrževanje drago. Prav tako je problem v razlikah med dostopnostjo in opremljenostjo posameznih območij v obeh dolinah, torej v neenakovrednih pogojih bivanja med posameznimi naselji in še zlasti zaselki.**

V obeh dolinah sta načrtovani oz. v izgradnji centralni čistilni napravi, ki bosta močno zmanjšali obremenitev tal, ki jo sedaj marsikje predstavlja nenadzorovano spuščanje kanalizacijskih odtokov v potoke.

Oskrba z vodo je načeloma zadovoljiva, vendar pitna voda do prebivalcev še marsikje prihaja po vodih iz materialov, ki so za zdravje škodljivi. V poletnih mesecih pa marsikje že zmanjkuje pitne vode in jo morajo dovažati s cisternami. Kvaliteta vode na tem območju je sorazmerno dobra, občasna poslabšanja so posledica nerazumnega obnašanja človeka do narave!

Dostopnost IKT je na odročnih, hribovskih predelih še vedno problem.

Odprtost gozdov z gozdnimi prometnicami je dobra. Gozdnih cest javnega pomena je na območju 1.231 km. Povprečna gostota cest, ki se uporabljajo za gozdno proizvodnjo (produktivne ceste) je 28 m/ha gozdne površine.

Le cca 20 % gozdnih cest odpira večje gozdne komplekse in so opredeljene kot glavne gozdne ceste, namenjene izključno gozdni proizvodnji. Cca 12 % gozdnih cest je opredeljenih kot priključki do gozda (povezovalne ceste). Vse ostale gozdne ceste so pomembne tudi z vidika javnega prevoza. **33 % gozdnih cest povezuje z dolino več kmetij ali manjše zaselke. 36 % gozdnih cest povezuje z dolino eno ali dve kmetiji.**

Zaradi specifične funkcije gozdnih cest, ki imajo poudarjen javni pomen, so stroški njihovega vzdrževanja (zimsko, redno, investicijsko) izredno visoki.

A2) GOSPODARSKI POLOŽAJ

Območje Koroške se na podlagi sklepa o razvrstitvi razvojnih regij po stopnji razvitosti za programsko obdobje 2007-2013 (Ur.l.RS št. 23/2006) uvršča prav na sredino lestvice. **Indeks razvojne ogroženosti znaša 103,9.**

Koroška ima ugodno starostno strukturo prebivalstva, saj ima **najnižji delež starega prebivalstva v Sloveniji (13,9%)** in hkrati **visok delež mladega prebivalstva (14,7%)**. Z deležem oseb z višjo ali visoko izobrazbo regija nekoliko zaostaja za slovenskim povprečjem, **s stopnjo registrirane brezposelnosti pa ga presega**. Delež študentov med prebivalci, starimi od 19 do 26 let znaša 46,1%.

Danes regija, na temelju lastnih razvojnih potencialov, **išče priložnosti v razvoju novih, okolju prijaznih dejavnosti z višjo dodano vrednostjo.**

Razvojne aktivnosti regije so usmerjene v zagotavljanje ustreznega podpornega okolja za pospeševanje podjetništva, povečanje inovativne sposobnosti in doseganje razvojnega preboja.

Koroško gospodarstvo ima po glavnih gospodarskih kazalcih nekaj manj kot 3 % deleža v celotnem slovenskem gospodarstvu. Dejansko pa ne sodi med propulzivnejše dele slovenskega gospodarstva, saj po gospodarnosti, donosnosti in dohodkovnosti ne presega republiškega povprečja.

Za gospodarstvo na območju LAS MDD je značilna velika izvozna usmerjenost, nadpovprečni delež predelovalnih dejavnosti in velika vpetost v avtomobilsko industrijo. Glavni nosilci gospodarskega razvoja ostajajo velike družbe.

2.1 Opis glavnih gospodarskih dejavnosti

Ključno gospodarsko dejavnost predstavlja področje predelovalnih dejavnosti. To področje je vodilno, tako po številu družb, številu zaposlenih, doseženih čistih prihodkih iz prodaje in po vrednosti aktive.

2.1.1 Kmetijstvo in dopolnilne dejavnosti

Prevladujejo razseljene kmetije kot celki, ki območju dajejo značilen videz. Pretežen del površin prekriva gozd, ostalo so kmetijske površine in površine, namenjene poselitvi in infrastrukturi.

Kmetije so zaradi naravnih pogojev (nadmorska višina, razgibanost terena, podnebne razmere) usmerjene v govedorejo. Na majhnem ravninskem predelu je tudi nekaj poljedelske proizvodnje, pri kateri prevladuje koruza, delno krompir, okoli 200 ha pa je nasadov hmelja.

Po podatkih popisa kmetijskih gospodarstev leta 2000 je na območju **2.312 kmetijskih gospodarstev, ki imajo v uporabi 16.540 ha kmetijskih zemljišč, od tega je 1.989 gospodarstev oz. 86 % z več kot 2 ha zemljiških površin. Povprečno ima kmetija 7,1 ha kmetijskih zemljišč.**

Večji del (80 %) kmetij sodi v gorsko višinsko območje in v kategorijo strmih kmetij. 60 % kmetijske zemlje je travnikov in pašnikov; 22 % zemlje je v zaraščanju; 18 % je njiv in sadovnjakov. V primerjavi s Slovenijo, ki ima v povprečju 51 % gozda je območje LAS kar na 71 % pokrito z gozdom. Število prebivalcev v hribovskih zaselkih se zadnja desetletja vztrajno zmanjšuje, posebej višje ležeče kmetije pa zaradi tega propadajo.

Največji je delež gospodarjev z dokončano osnovno šolo, medtem ko je delež tistih z višjo ali visoko šolo skromen.

Na Koroškem **ni tradicije prenosa kmetije na mladega gospodarja,** kar je prav gotovo eden pomembnih vzrokov za zastarelo tehnologijo in neprilagojenost proizvodne usmeritve kmetij spremembam.

Na območju je **velik delež ekoloških kmetij (47 %).** Dopolnilno dejavnost je imelo v letu 2007 registrirano 91 kmetij, kar predstavlja 3,9 % vseh kmetij na območju. Med dejavnostmi prevladujejo perutninarstvo, žaganje lesa in turizem, ostale dejavnosti pa so še: peka kruha, potic, vrtnarstvo idr.

Zaradi omejenih naravnih danosti kmetijstvo ne dosega primerne dodane vrednosti znotraj tradicionalnih panog. Slabo razvite so dopolnilne dejavnosti, še posebej na področju turizma na kmetijah. Tudi kmetijske dejavnosti so usmerjene zgolj v tradicionalno pridelavo, premalo je iskanja tržnih niš (ekološka pridelava in predelava teh proizvodov v visoko kakovostne produkte ter njihovo trženje).

2.1.2 Gozdarstvo

Območje LAS spada med najbogatejša območja po površini gozdov, kvalitetni prebiralni strukturi, lesni zalogi na hektar ter sami kvaliteti lesa. Iglavcev je 90 %, listavcev 10 %. Lesne zaloge je 303 m³/ha, letni prirastek znaša 7,4 m³/ha, možen letni posek pa 3,9 m³/ha.

Gozd resda predstavlja pomemben vir dohodka na kmetijah, **žal pa večina lesa območje zapusti v obliki surovine.** Lesno predelovalna industrija ni pomembneje prisotna.

Gozd pa postaja vse pomembnejši zaradi ekološke in socialne funkcije, ki jo opravlja. Sodobno gospodarjenje z gozdovi temelji na načelih trajnosti, sonaravnosti in več namenskosti.

2.1.3 Turizem

Tabela 10: Nočitvene kapacitete (število postelj) po občinah in vrsti nastanitve

	Hoteli	Planinske	TURISTIČNE	Apartmaji,	SKUPAJ
--	--------	-----------	------------	------------	---------------

		koče, drugo	KMETIJE	zasebne s.	Postelj:
Dravograd	59	93		24	176
Mislinja					0
Muta			16	8	24
Podvelka					0
Radlje ob Dravi	45				45
Ribnica na Pohorju		57	8	8	73
Slovenj Gradec	180	641	79	63	963
Vuzenica					0
SKUPAJ	284	791	103	103	1.281

Turizem, kljub opevanim lepotam tega dela Slovenije, ni med vodilnimi dejavnostmi na tem območju. **Turistična ponudba je razdrobljena, nepovezana in v slovenskem merilu ne predstavlja omembe vrednih produktov.**

Prevladuje izletniški turizem, čemur je prilagojen tudi večji del ponudbe. **Nastanitvene zmogljivosti so slabe**, po standardih močno zaostajajo v primerjavi s potrebami in zahtevami današnjega časa. Ugotovitev, da so **tudi slabo zasedene** ob tem seveda ne preseneča.

Povprečna zasedenost nastanitvenih zmogljivosti je bila v letu 2005 9,79 %. Čas bivanja turistov na območju je kratek in v povprečju znaša 2,9 dni (SLO 3,2 dni).

Celotno Koroško (!) letno obišče 13.308 turistov (2005), kar predstavlja komaj 0,6 % vseh gostov v SLO. Za prenočitev je na voljo 1.281 ležišč, od tega največ v planinskih domovih in hotelih.

Investiranje v turizem je v primerjavi z drugimi območji, bistveno nižje. Na območju sicer delujejo kar 4 turistične pisarne (Dravograd, Radlje ob Dravi, Slovenj Gradec, Vuzenica), ki pa so med seboj slabo povezane in bolj ali manj predstavljajo posamezno občino.

Neustrezno označene kolesarske in pohodniške poti, **neprepoznavne promocijske aktivnosti, neinovativni turistični produkti** so ob slabi prometni infrastrukturi kazalci stanja turistične dejavnosti na tem območju.

2.2 Stanje na področju gospodarstva

2.2.1 Delovno aktivno prebivalstvo po vrsti zaposlitve

Tabela 11: Delovno aktivno prebivalstvo; marec 2007

OBMOČJE	Delovno aktivno prebiv.	ZAPOSLENE OSEBE			SAMOZAPOSLENE OSEBE			KMETIJE	Delov. Aktivni v Javnih delih
		SKUPAJ	Pri pravnih osebah	Pri fizičnih osebah	SKUPAJ	Samost. Podjetn. Posam.	Poklic. Dejavn.		
KOROŠKA	26.741	23.694	21.237	2.457	3.047	1.516	100	1.431	49
Območje LAS MDD	17.637	15.422	13.780	1.642	2.215	878	65	1.092	27
Struktura	100,0 %	87,4	(89,4)	(10,6)	12,6	(39,6)	(2,9)		
Dravograd	2.800	2.390	2.167	223	410	200	9	201	8

Mislinja	772	536	415	121	236	71	2	163	-
Muta	1.116	970	815	155	146	74	3	69	-
Podvelka	442	298	233	65	144	51	-	93	1
Radlje	2.294	2.013	1.771	242	281	166	5	110	8
Ribnica	143	92	73	19	51	16	-	35	2
Slov.Grad.	9.240	8.415	7.679	736	825	428	42	355	7
Vuzenica	830	708	627	81	122	52	4	66	1

Vir: Statistične informacije št. 39/2007

Od skupno 47.486 prebivalcev območja LAS MDD jih je **delovno aktivnih 17.637 oz. 37 % celotne populacije**. Od delovno aktivnih jih je kar 87,4 % zaposlenih bodisi pri pravnih ali fizičnih osebah in **samo 12,6 % je samozaposlenih**. Slednji podatek kaže tudi na slabo pripravljenost prebivalcev za sprejemanje tveganja, ki ga samozaposlitev prinaša, najverjetneje pa tudi na druge dejavnike (znanje, zahtevni pogoji ipd.).

Registriranih je 1.092 delovnih aktivnih kmetov, kar v celotni populaciji prebivalcev predstavlja 2,3 %.

Podatek, da je od skupno 1.604 registrirano brezposelnih oseb samo 27 oz. 1,7 % delovno aktivnih v javnih delih pa kaže na **nizko stopnjo pripravljenosti območja na koriščenje programa javnih del**.

2.2.2 Poslovanje koroških gospodarskih družb

Podatki in ugotovitve se nanašajo na območje celotne Koroške. **Vir vseh podatkov o poslovanju koroških gospodarskih družb je Gospodarska zbornica Slovenije, OZ Koroška; Poslovanje gospodarstva koroške regije za leto 2006**

Tabela 12: Poslovanje gospodarskih družb

Leto	2005 V mio SIT	2006 V mio SIT	Indeks Leto 2005=100
Prihodki gospodarskih družb	371.005	392.395	105,8
Odhodki gospodarskih družb	354.794	375.291	105,8
Neto čisti dobiček	13.915	13.304	95,6
Neto dodana vrednost	87.352	91.922	105,2
Neto dodana vrednost na zaposlenega (v 000 sit)	6.179	6.406	103,7

Vir: GZS, OZ Koroška, Poslovanje gospodarstva koroške regije za leto 2006

Ključni poudarki poslovanja koroškega gospodarstva v letu 2006:

- Koroško gospodarstvo je leto 2006 sicer zaključilo s pozitivnim poslovnim rezultatom, neto čisti dobiček je za 4,4% manjši kot leto poprej.
- Struktura gospodarstva po dejavnosti se v primerjavi s preteklimi leti ni bistveno spremenila in tradicionalno odstopa od slovenskega povprečja.

- 235 družb s področja predelovalnih dejavnosti je zaposlovalo 72,1% vseh delavcev, ki so ustvarili 72,3% vseh prihodkov.
- Trgovina je druga najpomembnejša dejavnost v regiji – 219 družb je ustvarilo 11,5% vseh prihodkov in zaposlovalo 6,6% delavcev.
- Zaradi novega velikostnega razreda mikro družbe se je struktura družb po velikosti spremenila; imamo 88,1% mikro, 5,8% majhnih, 3,7% srednjih in 2,4% velikih družb
- Največji vpliv na skupne rezultate poslovanja so imele družbe s področja predelovalnih dejavnosti iz občine Slovenj Gradec in Ravne na Koroškem.
- Rast prihodkov in odhodkov v primerjavi z letom 2005 je bila enaka - 5,8%.
- Prodaja na tujih trgih predstavlja 56% delež vseh prihodkov, najbolj se je povečala prodaja na trgih EU, trend povečevanja se nadaljuje.
- Koroška je tretji neto izvoznik v državi.
- Povprečna mesečna bruto plača na zaposlenega v letu 2006 je znašala 238.543 SIT oz. 995 € in je bila za 5,5% višja kot leta 2005 in hkrati 11% nižja kot na republiškem nivoju.

2.2.3 Poslovanje samostojnih podjetnikov

Ključni poudarki poslovanja samostojnih podjetnikov:

- Samostojni podjetniki so že peto leto zapored poslovno leto zaključili s pozitivnim poslovnim rezultatom, neto podjetnikov dohodek je znašal 3.952 mio SIT in je bil za 25% večji kot leta 2005.
- **70% podjetnikov nima nobenega zaposlenega**, 1 zaposlenega ima 13% podjetnikov in od 2 do 9 zaposlenih 16%.
- Po številu zaposlenih, čistih prihodkih od prodaje in sredstvih je največja skupina podjetnikov, ki so zaposlovali od 2 do 9 delavcev, saj so ustvarili 43% čistih prihodkov od prodaje, njihova sredstva so vredna 14.072 mio SIT, kar pomeni 41% delež sredstev vseh podjetnikov.
- Tako kot pri gospodarskih družbah je tudi pri s.p. najmočnejše področje predelovalnih dejavnosti: 19,7% vseh podjetnikov, 27,4% zaposlenih, 32% podjetnikovega dohodka.
- Največ čistih prihodkov beleži področje trgovine – 26,2%.
- Med občinami izstopa MO Slovenj Gradec, kjer je registriranih 28,6% vseh podjetnikov, ki so zaposlovali 30,5% vseh zaposlenih in ustvarili 31,2% vseh čistih prihodkov od prodaje.

2.2.4 Mesto gospodarstva regije v Sloveniji

Med trinajstimi gospodarskimi regijami ostajamo na devetem do desetem mestu, tretji smo po neto izvozu.

Tabela 13 : Gospodarstvo regije v Sloveniji

REGIJA	Prihodki	Neto izvoz	Dodana vrednost (DV)	DV na zaposlenega	Zaposleni	Povp. točkovanja	RANG
LJUBLJANA	1	13	1	2	1	3	1
KRANJ	3	2	3	6	3	5	2
MARIBOR	2	9	2	12	2	5	3
NOVO MESTO	5	1	5	1	6	5	4
NOVA GORICA	7	5	6	5	5	6	5
KOPER	6	12	7	4	7	6	6
CELJE	4	6	4	9	4	6	7
SAŠA	8	3	8	7	8	8	8
POSAVJE	11	11	11	3	11	8	9
KOROŠKA	9	3	9	10	10	9	10
POMURJE	10	10	10	13	9	10	11
NOTRANJSKA	12	7	12	11	12	10	12
ZASAVJE	13		13	8	13	10	13

- S 3,0% zaposlenimi je gospodarstvo regije v primerjavi s celotnim slovenskim gospodarstvom v letu 2006 ustvarilo 2,4% prihodkov in 2,6% dodane vrednosti, v kateri se skriva dobra dva odstotka čistega dobička in odstotek in pol slovenske čiste izgube.
- Po neto izvozu je koroško gospodarstvo vsa leta med prvimi tremi regijami v Sloveniji, lani na drugem mestu, letos zaradi večjega porasta uvoza na tretjem mestu, na prvem tradicionalno Dolenjska, na drugem savinjsko šaleško gospodarstvo.

In kje je med 13 slovenskimi gospodarskimi regijami Koroška?

- Če pogledamo indikatorje razvoja v zadnjih nekaj letih lahko ugotovimo, da se Slovenija razvija hitreje kot Koroška. Kazalniki produktivnosti in dohodkovnosti (prihodki, neto dodana vrednost, čisti poslovni izid in povprečna mesečna plača – vse na zaposlenega) so se v letu 2006 poslabšali.

- Neto čisti poslovni izid se je v primerjavi z letom 2005 povečal v vseh regijah razen v Koroški in Spodnjeposavski. Seveda so največ neto dodane vrednosti na zaposlenega ustvarile družbe Osrednjeslovenske regije, najmanjšo neto dodano vrednost ima gospodarstvo Pomurja, Koroška in Savinjska pa beležita najnižji porast v primerjavi s preteklim letom (indeks 105, SLO indeks 110).

2.3 Stopnja brezposelnosti na območju LAS in na ravni občin

Za območje velja, da ima **nadpovprečno stopnjo brezposelnosti** in **visok delež dolgotrajno brezposelnih**. Med brezposelnimi je **nadpovprečen delež žensk in starejših od 40 let**. Značilno je **pomanjkanje delovnih mest** in strukturno neskladje na trgu dela.

Tabela 14: Stopnja registrirane brezposelnosti, marec 2007

Območje	Stopnja registrirane brezposelnosti
KOROŠKA	8,7
UE Dravograd	7,7
UE Radlje ob Dravi	10,6
UE Slovenj Gradec	7,9
OBMOČJE LAS MDD	9,5
Občine:	
Dravograd	7,7
Mislinja	7,2
Muta	9,4
Podvelka	13,1
Radlje ob Dravi	11,6
Ribnica na Pohorju	10,8
Slovenj Gradec	8,1
Vuzenica	7,7

Vir: Statistične informacije 39/2007

Najvišjo stopnjo brezposelnosti so beležile občine Podvelka (13,1), Radlje (11,6) in Ribnica na Pohorju (10,8). Stopnja registrirane brezposelnosti na območju je višja (9,5) kot na območju celotne Koroške (8,7).

Tabela .15: Registrirano brezposelne osebe po upravnih enotah, na dan 31.12.2007,

Urad za delo	VSI	Ženske	Moški	Indeks (vsi) XII 2007/XI 2007	Indeks (vsi) XII 2007/ XII 2006
Dravograd	267	149	118	103,9	77,8
Radlje ob Dravi	675	396	279	101,2	79,7
Slovenj Gradec	662	351	311	97,4	79,2
Območje LAS	1.604	896	708	100,8	78,9

Slovenija 68.411 36.704 31.707 100,1 87,4
 Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (podatki za december 2007)

Največji problem predstavlja strukturna brezposelnost. Na območju je visok delež dolgotrajno brezposelnih (49,4 %), delež žensk (55,9 % ; SLO = 53,1) in delež starejših od 40 let (44,3 %; SLO= 42,8 %). Nadpovprečno pa izstopa delež brezposelnih med mladimi do 26 let (indeks 102,2).

Tabela 16: Stopnja brezposelnosti žensk po stopnji izobrazbe, po občinah

Občina	Število		Od vseh delež po stopnji izobrazbe (v %)				
	vsi	ženske	I.-II.	III.-IV.	V.	VI.	VII.-VIII.
Dravograd	267	149	29,2	23,2	37,8	2,2	7,5
Mislinja	140	84	26,4	27,1	32,1	5,0	9,3
Muta	129	73	35,7	20,9	30,2	5,4	7,8
Podvelka	126	81	37,3	25,4	23,8	4,0	9,5
Radlje ob Dravi	265	151	32,5	33,6	24,9	1,9	7,2
Ribnica na Pohorju	57	40	31,6	35,1	31,6	0,0	1,8
Slovenj Gradec	560	291	36,4	22,1	28,4	4,6	8,4
Vuzenica	93	54	29,0	29,0	39,8	1,1	1,1
Območje las MDD	1637	923	32,26	27,05	31,07	3,02	6,58
SLOVENIJA	68.355	37.110	39,1	22,9	27,8	3,0	7,1

Vir: Zavod republike Slovenije za zaposlovanje (podatki za november 2007)

A3) DEMOGRAFSKE IN SOCIOLOŠKE ZNAČILNOSTI

3.1 Število in gostota prebivalcev na obravnavanem območju

Tabela .17: Število in gostota prebivalcev na obravnavanem območju na dan 31.12.2006
 - po spolu

Območje	PREBIVALS TVO SKUPAJ	Moški	Ženske	Gostota prebivalce v	Indeks staranja
Slovenija	2,010.377	986.982	1,023.395	99,2	100,0
-delež	100,0	49,1	50,9		
Koroška	73.619	36.728	36.891	70,7	90,4
-delež	100,0	49,9	50,1		
Območje LAS MDD	47.390	23.594	23.792	64,4	87,4

-delež	100,0	49,8	50,2		
Občina Dravograd	8.867	4.446	4.421	84,4	84,7
Občina Mislinja	4.750	2367	2383	42,4	70,2
Občina Muta	3.671	1.856	1.815	94,1	80,5
Občina Podvelka	2.711	1.362	1.349	26,1	109,8
Občina Radlje ob Dravi	6.265	3.120	3.145	66,6	88,0
Občina Ribnica na Pohorju	1.272	635	637	21,6	96,3
Mestna občina Slovenj Grad.	17.041	8.444	8.597	97,9	79,6
Občina Vuzenica	2.813	1.410	1.403	56,3	90,1

Vir: Statistični urad Republike Slovenije; Statistične informacije, št. 36/2007

Gostota poseljenosti je na območju 64,4 prebivalcev/km², kar je pod slovenskim povprečjem (99 prebivalcev/km²). Najgosteje poseljena je MO Slovenj Gradec (98 prebivalcev/km²), najredkejšo poselitev pa imata občini Ribnica na Pohorju (22 prebivalcev/km²) in Podvelka (26 prebivalcev/km²).

Koroška regija, kjer se območje LAS nahaja, je po številu prebivalstva med manjšimi regijami in se uvršča na 9. mesto med 12. slovenskimi regijami.

Tabela 18: Starostna struktura prebivalstva, 31.12.2006

Starost. Skupine	SKUPAJ	Dravo-Grad	Mislinja	Muta	Podvelka	Radlje Ob D.	Ribnica Na Poh.	Slovenj Gradec	Vuzenica
0-4	2157	406	221	160	139	306	64	758	103
5-9	2291	433	258	182	90	283	56	851	138
10-14	2487	474	261	180	125	314	71	919	143
15-19	3095	564	318	224	145	403	80	1173	188
20-24	3374	624	331	255	202	438	75	1230	219
25-29	3788	695	398	318	211	520	94	1330	222
30-34	3558	626	371	294	200	455	93	1302	217
35-39	3441	699	340	248	189	469	101	1177	218
40-44	3787	737	372	306	222	489	89	1361	211
45-49	3736	685	350	288	216	472	104	1378	243
50-54	3777	697	382	298	236	485	93	1367	219
55-59	2938	502	315	258	176	383	84	1049	171
60-64	2370	438	229	180	130	329	57	872	135
65-69	2113	442	204	172	112	296	54	723	110
70-74	1816	340	155	114	123	246	61	659	118
75-79	1411	261	127	106	111	206	50	457	93
80-84	779	159	73	49	47	117	24	269	41
85-89	327	56	34	28	20	38	15	121	15
90-94	115	21	9	8	13	11	7	41	5
95-99	30	8	2	3	4	5	-	4	4
100 +	0	-	-	-	-	-	-	-	-
	47.390								

Vir: Statistični urad Republike Slovenije; Statistične informacije, št. 36/2007

Povprečna starost prebivalstva območja LAS (39,5 let) je nižja kot v Sloveniji (40,3 let). **Starih do 14 let je 6.935 prebivalcev oz. 14,6 %**, v kategoriji 15 do 64 let je 33.864 prebivalcev oz. 71,5 % prebivalstva, **starejših od 65 let pa je 6.591 oz. 13,9 % prebivalcev**.

3.2 Gibanje števila prebivalstva na območju LAS v zadnjih desetih letih

Tabela 19: Gibanje števila prebivalstva po občinah na dan 30.06.2007 – po spolu

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Dravograd	Spol - SKUPAJ	8676	8749	8741	8731	8745	8742	8765	8827	8881
	Moški	4350	4390	4382	4367	4383	4391	4405	4426	4467
	Ženske	4326	4359	4359	4364	4362	4351	4360	4401	4414
Mislinja	Spol - SKUPAJ	4616	4662	4689	4701	4725	4726	4759	4761	4736
	Moški	2302	2330	2352	2350	2361	2356	2375	2372	2362
	Ženske	2314	2332	2337	2351	2364	2370	2384	2389	2374
Muta	Spol - SKUPAJ	3791	3773	3769	3755	3702	3693	3678	3674	3670
	Moški	1900	1895	1889	1887	1873	1871	1861	1858	1850
	Ženske	1891	1878	1880	1868	1829	1822	1817	1816	1820
Podvelka	Spol - SKUPAJ	2857	2830	2797	2776	2742	2742	2741	2726	2701
	Moški	1437	1426	1403	1385	1379	1377	1378	1367	1357
	Ženske	1420	1404	1394	1391	1363	1365	1363	1359	1344
Ribnica na Pohorju	Spol - SKUPAJ	1303	1302	1297	1301	1276	1287	1277	1274	1260
	Moški	637	641	642	651	640	647	642	639	631
	Ženske	666	661	655	650	636	640	635	635	629
Slovenj Gradec	Spol - SKUPAJ	16876	16943	16941	16993	17038	16980	17018	17089	17088
	Moški	8337	8368	8361	8392	8430	8378	8428	8481	8479
	Ženske	8539	8575	8580	8601	8608	8602	8590	8608	8609
Vuzenica	Spol - SKUPAJ	2883	2875	2877	2869	2857	2856	2845	2823	2805
	Moški	1445	1444	1441	1437	1431	1423	1421	1415	1405
	Ženske	1438	1431	1436	1432	1426	1433	1424	1408	1400
LAS MDD	Spol skupaj	41002	41134	41111	41126	41085	41026	41083	41174	41141
	Moški	20408	20494	20470	20469	20497	20443	20510	20558	20551
	Ženske	20594	20640	20641	20657	20588	20583	20573	20616	20590
SLOVENIJA	Spol - SKUPAJ	1985557	1990272	1992035	1995718	1996773	1997004	2001114	2008516	2019406
	Moški	968463	972581	973711	976111	977436	977092	980070	985876	995125
	Ženske	1017094	1017691	1018324	1019607	1019337	1019912	1021044	1022640	1024281

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

- Gibanje števila prebivalstva na območju LAS v zadnjih desetih letih – po starosti

V letu 2006 sta samo dve občini na območju LAS beležili pozitiven naravni prirast (Dravograd in Slovenj Gradec), medtem ko je ta v ostalih občinah negativen.

Tabela 20: Naravno gibanje in skupni prirast prebivalstva po občinah (absolutni podatki in kazalniki) - Skupni prirast (moški, ženske)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
SLOVENIJA	-3288	983	2207	1961	665	1282	1340	5768	7019
Dravograd	3	48	47	20	-43	-14	20	23	69
Mislinja	47	17	54	-5	16	33	12	7	-8
Muta	-3	-5	-9	-10	-37	-20	-19	6	-13
Podvelka*	-12	-29	-26	-41	-11	-5	-10	-23	-13
Radlje ob Dravi	13	4	15	13	-16	-8	13	19	-13
Ribnica na Pohorju*	▯	-22	3	-9	-6	0	-11	-3	-1
Slovenj Gradec	81	56	24	1	28	10	-2	57	18
Vuzenica	13	-9	-3	0	-2	-13	-2	-36	-13

Tabela 21.: Skupni prirast (ženske)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
SLOVENIJA	-504	-346	375	733	-284	-358	294	1355	1502
Dravograd	5	34	27	16	-21	-21	9	5	41
Mislinja	16	3	15	1	11	24	6	8	-7
Muta	-6	-10	-4	-13	-25	-10	-13	1	-1
Podvelka*	3	-8	-16	-11	-18	8	-2	-21	-4
Radlje ob Dravi	-2	15	10	11	-20	2	0	5	-9
Ribnica na Pohorju*	▯	-13	-2	-10	-6	1	-6	-5	5
Slovenj Gradec	50	30	9	14	4	4	-7	18	-11
Vuzenica	16	-8	1	0	-1	-3	4	-23	-11

Tabela 22: Skupni prirast – moški

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
SLOVENIJA	-2784	1329	1832	1228	949	1640	1046	4413	5517
Dravograd	-2	14	20	4	-22	7	11	18	28
Mislinja	31	14	39	-6	5	9	6	-1	-1
Muta	3	5	-5	3	-12	-10	-6	5	-12
Podvelka*	-15	-21	-10	-30	7	-13	-8	-2	-9
Radlje ob Dravi	15	-11	5	2	4	-10	13	14	-4
Ribnica na Pohorju*	▯	-9	5	1	0	-1	-5	2	-6

Slovenj Gradec	31	26	15	-13	24	6	5	39	29
Vuzenica	-3	-1	-4	0	-1	-10	-6	-13	-2

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Ministrstvo za notranje zadeve

3.3 Izobrazbena struktura prebivalstva

Tabela 23: Izobrazbena struktura prebivalstva 1991 – 2002

Območje:	% prebivalstva z osnovno šolo	% prebival. s srednjo in poklicno izobrazbo	% prebivalstva z višjo ali visoko šolo
1981	62,9	33,2	3,9
1991	50,0	43,5	6,6
2002	34,9	55,4	9,8

Vir: SURS, Andragoški center Slovenije, preračun UMAR

V Koroški regiji, pretežen del katere predstavlja območje LAS MDD, je bilo po podatkih za leto 2004, **31,7 % prebivalcev starejših od 15 let le z osnovnošolsko izobrazbo** (SLO 29,2 %), 55,6 % prebivalcev s srednješolsko izobrazbo (SLO 56,2 %), 4,8 % višješolsko (SLO 5,0 %) in 7,9 % visokošolsko in univerzitetno izobrazbo (SLO 9,5 %).

Tabela 24: **Študenti po stalnem bivališču v občinah na območju LAS MDD, 2006/2007**

Občina	SKUPAJ	ŽENSKÉ	VIŠJE ŠTROKOVNE ŠOLE		VISOKOŠOLSKI ZAVODI	
			Skupaj	- redni	Skupaj	- redni
Dravograd	508	277	113	41	395	274
Mislinja	300	177	83	39	217	157
Muta	194	110	41	23	153	118
Podvelka	111	69	15	7	96	78
Radlje ob Dravi	325	190	55	29	270	215
Ribnica na P.	32	17	9	7	23	18
Slovenj Gradec	1.168	652	266	124	902	670
Vuzenica	135	87	24	13	111	85
Območje LAS	2.773	1.579	606	283	2.167	1.615
Koroška	4.219	2.411	856	417	3.363	2.490

Vir: Statistične informacije št. 37/2007

Po številu študentov na 1000 prebivalcev (56,01) je Koroška regija in s tem območje LAS MDD pod slovenskim povprečjem (SLO 56,43).

3.4 Stanje na področju izobraževanja in kulture na območju LAS

3.4.1 Izobraževanje

Na območju je mreža osnovnih šol. V Slovenj Gradcu je Šolski center, pod okriljem katerega delujejo Gimnazija, Zdravstvena šola, Srednja lesarska šola, Srednja šola za gostinstvo in turizem ter Srednja šola Muta, Ekonomska šola in Višja strokovna šola. Verificirane

programe poklicnega in srednješolskega izobraževanja izvaja še Mocis, s sedežem prav tako v Slovenj Gradcu.

Glede na zelo skromen delež tistih, ki po končani srednji šoli nadaljujejo šolanje (pod 10 %) je vzpodbudno dejstvo, da je v Slovenj Gradcu pričelo delovati Koroško višje in visokošolsko središče (KOVIVIS). Območje je dobilo Visoko šolo za tehnologijo polimerov in dislocirano enoto Mariborske univerze, Fakultete za zdravstvo.

Za področje kmetijstva in dopolnilnih dejavnosti pa izobraževanja organizira Kmetijska svetovalna služba.

3.4.2 Kultura

V vseh občinah delujejo številna kulturna društva in sekcije, ki dajejo svojstven utrip dogajanju na podeželju. Številne so tudi ustanove (muzeji, zbirke, galerije) in pester nabor kulturnih spomenikov in posebnosti območja, od katerih so nekatere potrebne tudi temeljite obnove.

Tabela 25: Kulturne znamenitosti po občinah

Občina	znamenitost
Dravograd	Cerkev sv. Petra na Kronski gori Cerkev sv. Duha Grad Pukšanj Črna kuhinja Gestapovski zapori Cerkev sv. Vida Plebiscitna zbirka Stari grad Etnološka zbirka kmečkih orodij Kostnica
Muta	Ekološka kapela sv. Frančiška Asiškega Kovaško-livarski in gasilski muzej Rotunda sv. Janeza Krstnika
Podvelka	Cerkev sv. Ignacija Cerkev v Ožbaltu Cerkev Marijinega vnebovzetja Hribernikovo slopno znamenje Cerkev sv. Katarine na Kapli Cerkev sv. Janeza
Radlje ob Dravi	Ženski dominikanski samostan Park pri Dvorcu Kalvarija Stari grad Kapelica pri Dvorcu Spodnji grad – Pristava – Dvorec Mestna hiša (Dom obrtnikov) Osebna zbirka starih predmetov Ferda Leitingerja Rožni dvor Kopališka hiša – Badhaus Župank nad Radljami Cerkev sv. Mihaela v Radljah
Ribnica na Pohorju	Muzej na prostem v Josipdolu Spomenik NOB Kip škofa Maksimilijana Držečnika Stara čevljarska delavnica in zbirka Puchovih motorjev Muzej gozdarstva Lepšnik

Etnološka zbirka Grubelnik
Muzej kamnoseštva, steklarstva in gozdarstva Josipdol

Slovenj Gradec Koroška galerija likovnih umetnosti
Cerkev sv. Elizabete
Cerkev sv. Jurija
Srednjeveško mestno jedro
Rojstna hiša Huga Wolfa
Sokličev muzej
Cerkev sv. Duha
Pavčkove partizanske bolnišnice

Tabela 26: Muzeji in zbirke

Koroški pokrajinski muzej Slovenj Gradec	Glavni trg 24, Slovenj Gradec
Črna kuhinja v Libeličah	Libeliče 34, Libeliče
Plebiscitna muzejska zbirka v Libeličah	Libeliče 34, Libeliče
Skedenj v Libeličah	Libeliče 34, Libeliče
Sokličev muzej	Trg svobode 5, Slovenj Gradec
Cerkev sv. Jurija na Legnu	Legen
Muzejska zbirka v gestapovskih zaporih	Trg 4. julija 7, Dravograd
Pavčkove partizanske bolnišnice	Trška gora na Pohorju, Slovenj Gradec
Muzejska zbirka starin F. Leitinger	Koroška cesta 68, Radlje ob Dravi
Zasebna zbirka starin Alojz Grubelnik	Ribnica na Pohorju 53 a

Splavarski muzej

V turistični vasi Javnik je v avtentično ohranjeni splavarski hiši edinstven muzej v Sloveniji, ki predstavlja tipično življenje takratnih splavarjev in gozdarjev. Obisk muzeja vam bo razkril utrinke iz zgodovine splavarjenja na reki Dravi. Ob zgodbah iz vsakdanjega življenja splavarjev boste spoznali tipične pripomočke in orodja, ki so jih splavarji uporabljali pri spravilu lesa, in listine, ki pričajo o živahnem trgovanju z lesom.

Tabela 27: Galerije

Koroška galerija likovnih umetnosti	Glavni trg 24, Slovenj Gradec
Galerija dr. Staneta Strnada	Splošna bolnišnica, Slovenj Gradec
Galerija in založba N. Kolar	Šolska ulica 5, Slovenj Gradec
Galerija Mladinska knjiga	Glavni trg 8, Slovenj Gradec
Galerija Antona Repnika	Gasilska ulica 10, Muta

A4) OPIS DOSEDANJIH AKTIVNOSTI NA OBMOČJU LAS

1 Izkušnje v pripravi programov za razvoj podeželja

Na območju so bili izvedeni naslednji razvojni programi, pri pripravi in izvajanju katerih so sodelovali nekateri člani LAS MDD:

- CRPOV Mislinja – del (od 2000); Razborca, Mala Mislinja, Mislinja del, Tolsti vrh pri Mislinji, Paka pri Doliču,
- CRPOV Sele-Vrhe (od 1999) – uvajanje,
- CRPOV Sele-Vrhe (od 2001) – izvedba,
- CRPOV Golavabuka, Legen, Gradišče in Pameče (od 2003),
- CRPOV Šmiklavž, Razbor in Podgorje-del (od 2002),
- CRPOV KS Remšnik (od 1994),
- CRPOV Sv. Anton na Pohorju (od 1997),
- CRPOV Primož na Pohorju (od 1994),
- CRPOV Sv. Kralji in Šentjanž (od 1998),
- UVAJALNI CRPOV Muta (od 1995),
- CRPOV Sv. Primož nad Muto (od 1995).

Pripravljena sta bila **dva Razvojna programa podeželja** za to območje, in sicer:

- Razvojni program podeželja Koroške regije – Mislinjska in Dravska dolina 2004-2006 (2004);
- Dopolnitev razvojnega programa podeželja Koroške regije – Mislinjska in Dravska dolina 2007-2013 in oblikovanje LAS (junij 2006).

Mednarodni projekti:

- Projekt razvoja dopolnilnih dejavnosti na kmetijah v Koroški, Gorenjski in Savinjski regiji, leto 2000;
- Trženje kmetijskih izdelkov v Gorenjski, Koroški in Savinjski regiji (**PHARE** program preko mejnega sodelovanja, Slovenija – Avstrija, 1997);
- Izboljšamo kakovost izdelkov podeželja v Gorenjski, Koroški in Savinjski regiji (**PHARE** program preko mejnega sodelovanja, Slovenija – Avstrija, 2000);
- Bicklland (**Interreg**).

2 Uspešnost izvajanja razvojnih programov (CRPOV, RPP, INTERREG...)

Projekti CRPOV so bili strokovno dobro pripravljene, kar potrjuje število odobrenih projektov za to območje.

Da so bili tudi dobro izvajani pa je moč razbrati iz samih poročil za te projekte. Pri uvajalnih projektih so na številnih delavnicah prebivalci imeli možnost, da so izrazili svoje potrebe,

interese in voljo po razvoju svojega območja. Vključenost prebivalcev v snovanje razvoja se v teh dokumentih kaže v zapisu številnih individualnih in tudi skupnih projektov območja iz katerih se kaže zelena in tudi možna smer razvoja na lokaciji posameznega projekta.

Izvedbeni projekti, tako individualni kot skupni projekti CRPOV, ki so bili realizirani, pa kažejo na dvoje: na stopnjo pripravljenosti prebivalcev, da uresničijo svoje cilje in na razpoložljive in dosegljive finančne vire za te projekte.

»Mnogo semen je bilo zasejanih. Nekatera so vzknila takoj in že prinašajo sadove. Druga so v fazi kalitve, medtem ko jih je nekaj propadlo. Tako kot seme potrebuje svoj čas in prave pogoje za rast, jih potrebuje tudi razvoj! To, kar danes sejemo, bomo lahko želi šele čez leta.«

3 Vključenost območja v druge razvojne programe (regionalni razvojni programi, programi ostalih skladov EU...)

Območje je vključeno v Regionalni razvojni program za Koroško regijo 2007-2013, in sicer v poglavju 5.6.4. – Program razvoja podeželja (PR12). V ta dokument so vključene vsebine, ki presegajo lokalni okvir LRS.

Različne institucije na tem območju se vključujejo v različne programe skladov EU, in sicer za potrebe zaposlovanja, izobraževanja, novih tehnologij idr.

4 Opis uspešno izvedenih projektov in nastalih produktov

4.1 Obnova babičine kajžice in izgradnja trgovinice za prodajo kmečkih produktov na Muti

V sklopu projekta CRPOV je bila na Muti obnovljena babičina kajžica in postavljena trgovinica za prodajo kmečkih produktov. Trgovinica obratuje ob dogovorjenih terminih, ko kmetje sami prodajajo svoje izdelke.

4.2 Ureditev prostorov za predelavo mesa na Remšniku

Prav tako v sklopu projekta CRPOV je bila na kmetiji na Remšniku izvedena investicija za predelavo mesa, ki je za to območje izrednega pomena. Investicija omogoča proizvodnjo tradicionalnih mesnih produktov s podeželja.

4.3 Meškova pot in Pot Rimljanov

Pri izvajanju projekta CRPOV za Sele-Vrhe je bilo ustanovljeno novo Turistično društvo Murn, skupaj s krajani izvedena prva prireditve Srečanje z Rimljani, izvedeni Meškovi večeri ter trasirani in označeni Meškova pot in Pot Rimljanov. Za obe poti sta bili pripravljene tudi zloženci.

5 Popis in možnost izrabe obstoječih razvojnih struktur na območju LAS

OBČINE Dravograd, Mislinja, Muta, Podvelka, Radlje ob Dravi, Ribnica na Pohorju, Slovenj Gradec in Vuzenica so ključni nosilci priprave in izvedbe (sofinanciranja) razvojnih programov za območje. Med seboj se povezujejo za prodornejši nastop pri pridobivanju virov financiranja za projekte, ki zagotavljajo pogoje za višjo kakovost življenja prebivalcev. Vse občine so ustanoviteljice LAS MDD in zagotavljajo del sredstev za delovanje LAS in izvedbene projekte iz LRS.

RRA Koroška, Dravograd

Je osrednja razvojna institucija za celotno območje Koroške in nosilka priprave Regionalnega razvojnega programa za Koroško ter nekaterih projektov iz tega dokumenta. RRA je soustanoviteljica LAS MDD in omogoča uspešnejšo integracijo razvojnih projektov območja v širše zasnovane razvojne aktivnosti.

Podjetniški center Slovenj Gradec

Informiranje in svetovanje sta osnovni področji delovanja Podjetniškega centra (PC), ki naj bi zagotavljal predvsem stik s podjetniki in pomoč v lokalnem okolju. V PC pospešujejo razvoj podjetništva na območju Mislinjske doline s kakovostnim in učinkovitim nudenjem strokovne pomoči podjetnikom. PC je član LAS MDD in se bo aktivno vključil v izvajanje Lokalne razvojne strategije.

KGZ Celje in KGZ Ptuj

Kmetijska svetovalna služba nudi kmetom strokovno pomoč. Kmetijski svetovalci izobražujejo in usposablajo ljudi na podeželju. Pomagajo kmetom pri ustvarjanju priložnosti za učinkovito delo, jih usposablajo za nove načine kmetovanja in razumno rabo kmetijskega prostora, spodbujajo nove možnosti zaposlovanja z razvojem dopolnilnih dejavnosti. KGZ imata svoje izpostave v Slovenj Gradcu in Radljah ob Dravi in se vključujeta v vse pomembnejše razvojne projekte na območju. Oba KGZ sta tudi člana MDD, ki bosta aktivno sodelovala pri realizaciji projektov iz LRS.

Koroška kmetijsko-gozdarska zadruga Slovenj Gradec

Namen zadruge je pospeševati gospodarske koristi svojih članov na podlagi njihovega enakopravnega sodelovanja in upravljanja. Glavna dejavnost zadruge je posredništvo pri prodaji kmetijskih surovin, živali; odkup mleka, hlodovine in trgovinska dejavnost, s katero kmete oskrbujejo z reprodukcijskim materialom.

Zadruga je soustanoviteljica LAS MDD in sodeluje tudi pri vodenju LAS MDD in vzpostavljanju razvojnih partnerstev.

NEGOJ, razvoj in trženje d.o.o., Slovenj Gradec

Podjetje je aktivno na področju razvojnega načrtovanja: pripravlja in izvaja razvojne programe za podeželski prostor, programe in projekte s področja turizma, pripravlja investicijske in poslovne načrte, vodi postopek ustanovitve in zagona nove pravne osebe (zavod, zadruga) ter usposablja kadre. Negoj d.o.o. je soustanovitelj LAS MDD in je že prevzel nalogo upravljavca LAS MDD.

POVZETEK ZNAČILNOSTI OBMOČJA LAS MDD

Območje LAS MDD zajema 8 občin v 3 upravnih enotah in zavzema 737 km² na katerih živi 47.390 prebivalcev oz. 70,8 % vseh prebivalcev Koroške. Povprečna gostota poseljenosti na območju z omejenimi možnostmi za kmetovanje je 64,4 prebivalcev/km².

Velik del območja spada v območje NATURA 2000 (Pohorje). Pretežen del območja spada med gorsko višinska območja, kjer prevladuje razpršena poselite s samotnimi kmetijami – celki. Za območje so značilne prepočasne generacijske spremembe, nepovezanost med kmeti in neorganizirano trženje produktov s podeželja.

Kar 82,55 % kmetijske zemlje predstavljajo pašniki in travniki, zato je glavna dejavnost živinoreja. Vseh kmetij je 2.312, od tega jih je v velikosti do 5 ha kar 42 %. Kar gospodarjev kmetij ima dokončano samo osnovno šolo. 91 kmetij ima registrirano dopolnilno dejavnost, od tega jih je 20 s turistično dejavnostjo oz. 8 s stacionarnim turizmom in skupno 103 turističnimi posteljami.

Gozdni rezervati zavzemajo 439 ha, trajno varovalni gozdovi pa 1.088 ha. Na območju ni industrije, ki bi v večji meri onesnaževala okolje. Območje LAS spada med najbogatejša območja po površini gozdov, žal pa večina lesa območje zapusti v obliki surovine. Zaradi razpršene poselitve je velik problem investiranja in vzdrževanja komunalne infrastrukture.

IRO območja je 103,9. Samo 12 % delovno aktivnih prebivalcev je samozaposlenih. Stopnja brezposelnosti je 9,5. Med brezposelnimi je 55,9 % žensk, starejših od 40 let je 44,3 %, indeks brezposelnosti pri mladih do 26 let pa znaša 102,2.

Povprečna starost prebivalcev je 39,5 let. Prebivalcev z dokončano osnovno šolo je 31,7 %, s srednjo šolo 55,6 %, z višješolsko izobrazbo 4,8 % in z visokošolsko ter univerzitetno izobrazbo 7,9 %.

Na območju je bilo izvedenih 11 CRPOV-ov, 2 Programa razvoja podeželja, projekti Phare, Interreg, izdelan je RRP.

Obstoječe razvojne strukture so članice LAS MDD.

B) PROBLEMSKA ANALIZA in SWOT ANALIZA RAZVOJNIH MOŽNOSTI OBMOČJA

1 PROBLEMSKA ANALIZA

Predstavljena analiza je nastajala na delavnicah s prebivalci območja, in sicer v sklopu priprave Programa razvoja podeželja. V fazi priprave LRS so bili podatki ponovno preverjeni.

1.1 Ključni problemi in potrebe na območju LAS

1. Področje: KMETIJSTVO

Problemi v občinah na območju LAS	Potrebe v občinah na območju LAS
Manjše kmetije ne morejo kandidirati na razpisih; prezahtevna dokumentacija in pogoji	Pomoč pri pridobivanju investicijskih sredstev za t.i. male kmete
Prepočasne generacijske spremembe	
Pomanjkanje znanj za učinkovito rabo informacijske tehnologije	Uvajanje računalniško podprtega vodenja gospodarjenja na kmetijah (usposabljanje)
Prenizka informiranost in predhodna znanja za predelavo kmetijskih pridelkov	Razne oblike informiranja in izobraževanja za nove proizvode, storitve, e-komunikacije
Strmi tereni, delo brez kmetijskih strojev	Nakup gorske mehanizacije in povezovanje v strojne krožke
Težko se spremeni namembnost objektov na kmetiji, novogradnje (npr. za otroke) so skoraj nemogoče, ker prostorski plani tega ne omogočajo	Vzpodbude za regionalno prostorsko planiranje, v katerem bodo v večji meri upoštevane potrebe prebivalcev.
Male kmetije, ki ne morejo preživeti	Svetovanje pri načrtovanju primerne dejavnosti; dopolnilne dejavnosti , dokup zemljišč
Ni ustreznih predelovalnih obratov	Pretežen del kmetij izpolnjuje standarde EU.
Ni povezave med kmeti samimi ter uporabniki	Združevanje kmetov na osnovi interesnih združenj v t. im. organizacije proizvajalcev
Kmetje zaradi zahtevne zakonodaje nimajo izpolnjenih pogojev za razne oblike dopolnilnih dejavnosti, le-te so zato slabo razvite	več svetovanja in pomoči posamezniku pri pridobivanju registracije dopolnilne dejavnosti
Neorganizirana promocija in trženje produktov s kmetij; nepoznavanje cen na trgu (npr. prodaja lesa pod ceno), nizke cene živine, lesa, proizvodov	Organizacija, ki bo pripravila načrt za promocijo in trženje produktov s kmetij (vključno z blagovno znamko) ter vodila njegovo uresničevanje, vključno z vaškimi tržnicami
Kmetijska pridelava je usmerjena samo v tradicionalne proizvode z malo dodane vrednosti	Svetovanje glede primerne pridelave oz. dejavnosti za posamezno kmetijo
	Dopolnilne dejavnosti z neposredno prodajo

	ekoloških izdelkov
	Dodatno osveščanje za ureditev gnojišč in gnojnih jam
	V sistemu mlečnih kvot dati večji poudarek na dodatnih gospodarskih lastnostih, kot so večja vsebnost beljakovin v mleku, pitovne in klavne lastnosti, odpornost in dolgoživost živali
	Podpora prilagajanju ključnih standardov za izvajanje načel dobrega kmetijskega in okoljskega delovanja znotraj navzkrižne skladnosti (informacije, izobraževanje, denarna pomoč, problem vodovarstvenih območij...)
	Denarna pomoč za naložbe v kmetijska gospodarstva, ki bodo podpirala preureditev hlevov v prosto rejo na ekoloških kmetijah do leta 2010
	Povezovanje proizvajalcev hrane višje kakovosti (sonaravne tehnologije ...) s turistično in drugo ponudbo s ciljem uspešnejšega trženja

2. Področje: GOZDARSTVO

Problemi	Potrebe
Ne dovolj izkoriščeni potenciali gozda, pomanjkljivo znanje lastnikov gozdov za gospodarjenje z gozdovi	Dodatna izobraževanja za lastnike gozdov za gospodarjenje z gozdovi
Les se prodaja kot surovina (manjši dohodek), ne dovolj izkoriščene možnosti pridobivanja dohodka iz gozdov	Povečati stopnjo predelave lesa, propagiranje uporabe lesa in lesnih izdelkov ter možnosti trženja drugih produktov iz gozda – tradicionalni izdelki iz leta
Majhna povprečna gozdna posest	Pogozdovanje zemljišč, ki niso več v kmetijski rabi, možnost dokupa gozda (sofinanciranje)
Gozdni sestoji	Izboljšati gozdne sestoje, urejanje in nega gozdov
Slabo stanje gozdne cestne infrastrukture	Izboljšati standard in nivo vzdrževanja gozdnih cest
Nepovezanost lastnikov gozdov, nizka cena gozdnih sortimentov, neučinkovita prodaja gozdnih lesnih sortimentov	Povezati lastnike gozdov pri gospodarjenju z gozdovi in trženju gozdnih proizvodov

3. Področje: TURIZEM

Problemi	Potrebe
Pomanjkanje turističnih ponudnikov na podeželju, obstoj. ponudba je premalo pestra, ni svetovanja	svetovanje in pomoč pri načrtovanju razvoja, Več različne turistične ponudbe (kmetije odprtih vrat, kolesarske poti)
Neprepoznavnost podeželja	Promocijski materiali, dobra promocija , skupna blagovna znamka
Nepovezana obstoječa ponudba	Novi turistični programi – prodajni katalog
ni vizije razvoja, ni izdelan program razvoja turizma	dober program razvoja turizma, predstavitev podlag za razvoj turizma, več animacije
	Označevanje poti in destinacij

Problemi pri gradnji, neopredeljenost območij v prostorskih aktih občine	V prostorskih planih občine določiti območja sekundarnih bivališč, območja za rekreacijo...
Ni dovolj kvalitetnih in različnih vrst nočitvene ponudbe	Različne vrste nočitvenih kapacitet (sobe, turistične kmetije, apartmaji, kočje...)
Nezadostna podpora in pomoč kmetom pri odločanju za turistično dejavnost	Svetovanje pri izbiri primerne turistične ponudbe, preverba ideje, poslovni načrt, finančni viri, dokumentacija ...; dodatne razvojne vzpodbude lokalnega okolja
Ni zaledja gostov	Skupen nastop vseh občin, povezovanje turističnih programov občin v skupno prodajno ponudbo za domače in tuje turiste
Zimski turizem glede na naravno danost ni dovolj razvit	Ureditev zimsko-športnega centra na Kopah, Ribniškem Pohorju
Ni izkoriščena klima za klimatski turizem	Razviti turizem, ki bo temeljil na zdravi klimi, termalni vodi, zdravlilnih energetskih točkah, alternativnih oblikah zdravljenja
Spreminjanje podobe podeželja (tradicionalni elementi izginjajo, gradnja novih hiš je premalo kontrolirana)	Najti učinkovite načine motivacije in pomoči prebivalcem za gradnjo objektov, ki bodo skladni s podeželsko arhitekturo
Nezainteresiranost (oz. neustrezen odnos) nekaterih prebivalcev za razvoj turizma na njihovem območju	Informiranje, animacija, ogledi dobrih praks

4. Področje: PODJETNIŠTVO, OBRT

Problemi	Potrebe
Ni ustrezne obrtne cone	Izgradnja obrtnih con
Pomanjkanje finančnih vzpodbud	Pomoč države pri zaposlovanju brezposelnih, finančne vzpodbude
Mala samoiniciativnost, nemotiviranost	Podjetniški inkubator, vzgoja, izobraževanje,
	Kamnoseštvo, obdelava lesa
	Oživitev domače in umetne obrti
	Zeliščarstvo

5. Področje: KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

Problemi	Potrebe
Slabo stanje lokalnih in gozdnih cest, težka dostopnost nekaterih kmetij	Rekonstrukcija lokalnih cest, asfaltiranje, vzdrževanje
Vaški vodovodi – kvaliteta vode, novi viri, zajetja	Izgradnja javnih vodovodov in zagotavljanje primerne kvalitete vode
Neurejena, nedograjena kanalizacija	Izgradnja kanalizacije, čistilne naprave
Turistične poti	Skrbniki poti, ki bodo redno vzdrževali primerno stanje poti

6. Področje: UREJANJE PROSTORA

Problemi	Potrebe
Neuskkljeno delovanje držav. Institucij (ZVNKD), ki povzroča blokade za razvoj	Takšna uskladitev zahtev ZVNKD z željami in potrebami prebivalcev, ki bo omogočala razvoj

	gospodarskih dejavnosti
	Ločeno zbiranje odpadkov, več ekološkega kmetovanja
	Urejanje vaških središč in centrov
	Urejanje nabrežin ob rekah, potokih, jezerih
	Določiti območja poselitve, identificirati zaselke, naselja, določiti razvoj vaških jeder

7. Področje: KULTURNA DEDIŠČINA

Problemi	Potrebe
	Več kulturnih in športnih prireditev ter zabavnih srečanj, ki naj bodo vključena v turistično ponudbo
	Prostori za kvalitetno druženje mladih, starejših in ljudi s posebnimi potrebami
Ni zadovoljivega dialoga z ZVNKD glede ohranjanja kulturne dediščine; veliki stroški pri obnovi kulturnih objektov, za katere ni pomoči od države	Doseči tak dogovor glede zaščite, ki bo zagotavljal vire financiranja za obnovo in vzdrževanje ter primerno rabo arheološke in etnološke dediščine
Nezainteresiranost lastnikov kulturnih spomenikov za njihovo ohranjanje in revitalizacijo; pomanjkanje sredstev za vzpodbude pri ohranjanju kulturne dediščine	Izdelati programe revitalizacije objektov in glede na predvideno vsebino poiskati vse možne vire za financiranje
Slaba promocija kulturnih spomenikov, premalo tržnih programov, ki bi vključevali ponudbo kulturne dediščine	V sklopu priprave tržnih programov turistične ponudbe predlagati primerne vsebine za posamezne spomenike, organizirati izvajanje vsebin in ponudbo vključiti (tudi cenovno) v turistični aranžma

1.2 Drugi skupni problemi pri razvoju podeželja

Demografska gibanja in značilnosti

- strukturni in generacijski problemi, **ni tradicije prenosa kmetij na mlade gospodarje**;
- **slaba** starostna in **izobrazbena struktura**;
- premalo delovne sile na kmetiji (ostareli);
- beg ljudi s podeželja in posledice tega v okolju (**mladi ostajajo v kraju študija**);
- **pomanjkanje podjetniških znanj, spretnosti in izkušenj gospodarjev kmetij**.

Zakonodaja in možnosti financiranja:

- težave pri načrtovanju razvoja in financiranja investicij v skladu z zakonodajo,
- težave pri zagotavljanju lastne udeležbe finančnih sredstev s strani lokalnih skupnosti in drugih institucij,
- izredno strokovno in finančno zahtevno prilagajanje veterinarskim, fitosanitarnim in okoljskim zahtevam (prilagajanje EU standardom),
- prezahtevni pogoji za uvajanje novih dejavnosti oz. zelo visoke zahteve za opravljanje dopolnilnih dejavnosti (ni prehodnega obdobja).

Organiziranost in sistematični pristop:

- nepovezanost in pomanjkanje koordinacije med akterji na področju razvoja kmetijstva na območju;
- **nepovezanost in neučinkovita organiziranost za razvoj in trženje novih produktov ter za razvoj novih dejavnosti;**
- prevelika odvisnost od trenutnih tržnih razmer in premalo aktivnosti pri iskanju novih možnosti trga preko organiziranih oblik (zadruge, organizacije proizvajalcev, združenja, blagovne znamke, skupni nastopi);
- **pomanjkanje ponudbe specifičnih izobraževanj.**

Značilnosti koroškega podeželja in kmetijstva:

- številna osnovna kmetijska mehanizacija na kmetijah je zastarela, z vidika varnosti in racionalnosti neprimerna za hribovska in gorska območja,
- neizkoriščeni objekti na kmetijah / hiše, kašče, hlevi, skednji/,
- trajno upadanje prihodka na kmetijah, znižanje odkupnih cen, visoki stroški pridelave,
- omejen lokalni trg – slaba kupna moč,
- vedno večja odvisnost od plačil iz naslova ukrepov skupne kmetijske politike,
- zaraščanje kmetijskih površin,
- **ohranjanje kulturne krajine – specifične identitete koroške krajine,/ arhitektura, krajina/**
- vedno slabše stanje infrastrukture in komunikacij na podeželju,
- zazidljivost zemljišč na kmetijah – zaviralni faktor, ki otežuje razvoj nove dejavnosti ali razširitev obstoječe dejavnosti – gradnja za turistične namene, za predelavo,
- primerne parcele v prostorskem planu lokalnih skupnosti niso opredeljene kot zazidljive.

2 SWOT ANALIZA

2.1 Swot analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - identiteta koroške krajine v obliki »celkov« - obstoj interesnih skupin za nekatere dejavnosti - živa tradicionalna znanja (predelava, domača obrt) - ekološka, sonaravna proizvodnja kmetijskih in gozdnih sortimentov - zelo ohranjeno naravno okolje - navezanost kmetov na zemljo, njihova vztrajnost, trma - pripravljeni programi za posamezna območja in izdelan regionalni razvojni program - zavedanje kmetov o možnostih razvoja dopolnilnih dejavnosti - pozitivni primeri priglasiženih dopolnilnih dejavnosti - delno uveljavljena kvaliteta produktov - povpraševanje po doma pridelani, zdravi hrani v porastu - razpoložljiva delovna sila (podzaposleni) - razvit odnos do ljudi s posebnimi potrebami 	<ul style="list-style-type: none"> - pomanjkanje podjetniških znanj (o kakovosti in trženju produktov, pridobivanju finančne pomoči, pomanjkanje znanja in spretnosti ter dostopa do IKT) - pomanjkanje informacij in neorganiziranost za uspešno izvajanje dejavnosti - nerazvita podporna infrastruktura za dostop do trgov - pomanjkanje zaposlitvenih možnosti oz. delovnih mest na podeželju / za vse – posebej ženske, mlade, ljudi s posebnimi potrebami/ - gradnja objektov, ki s svojim videzom niso primerni za podeželski prostor - nizka izobrazbena struktura - upadanje prihodka iz kmetijskih dejavnosti - omejene možnosti za korenite premike v kmetijstvu - strah, nezaupanje, nefleksibilnost oz. neprilagodljivost hitrim spremembam - nepoznavanje trga - omejen lokalni trg – majhnost, slaba kupna moč, kupne navade - oddaljenost od večjih središč - ni tradicije sodelovanja - tradicionalna, stara miselnost, navezanost na staro, industrijsko miselnost - ni tradicije prenosa kmetije na mlade gospodarje - pomanjkanje servisnih dejavnosti - velika odvisnost od trenutnih tržnih razmer - precej zastarele mehanizacije - niso izkoriščene vse zmogljivosti - opuščanje obdelave kmetijskih površin - zaraščanje kmetijskih površin - nepovezanost lastnikov - razvejanost infrastrukture

Glavne prednosti območja, ki jih bo potrebno upoštevati pri načrtovanju razvoja se kažejo v: ohranjenem naravnem okolju, identiteti območja v »celkih«, ekološki proizvodnji, živih tradicionalnih znanjih in nekaterih interesnih skupinah za razvoj dejavnosti.

Upoštevati bo potrebno tudi **glavne slabosti območja, med katere so prebivalci uvrstili naslednje:** pomanjkanje podjetniških znanj, pomanjkanje informacij in neorganiziranost za uspešno izvajanje dejavnosti, nerazvita podporna infrastruktura za dostop do trgov, pomanjkanje zaposlitvenih možnosti oz. delovnih mest na podeželju / za vse – posebej ženske, mlade, ljudi s posebnimi potrebami/; gradnja objektov, ki s svojim videzom niso primerni za podeželski prostor in nizka izobrazbena struktura

PRILOŽNOSTI	OVIRE – NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - motiviranje brezposelnih /mladi, ženske, starejši/ za iskanje novih zaposlitvenih priložnosti - povezovanje že obstoječih nosilcev za skupen razvoj in za vzor drugim - sistematično informiranje in usposabljanje - vzpostavitev organizacije za razvoj in trženje produktov - razvoj skupnih predelovalnih enot in servisov - razvoj eko-turizma in turizma za depriviligirane skupine - pridobitev znaka za okolje EU za turistične namestitve – EU marjetice - izboljšanje dostopnosti in opremljenosti kmetij - razvoj ekološkega kmetovanja - oživitev travniških sadovnjakov - razvoj perspektivnih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah - spremembe tehnologij - izboljšanje kvalitete proizvodov mleka, mesa - širitev ponudbe - nižanje stroškov dela - večanje trga na lokalnem nivoju - investicijska vlaganja; povečanje investicijske privlačnosti območja - zmanjševanje stroškov na enoto - certificiranje gozdnih asortimentov - razvoj zimsko-letnega turizma - razvoj zdraviliškega turizma - razvoj in promocija blagovne znamke - pridobivanje finančnih sredstev iz strukturnih skladov - ohranjanje tradicionalnih znanj in spretnosti - neizkoriščeni objekti in infrastruktura na kmetijah - finančne vzpodbude za zgodnje upokojevanje kmetov in vzpodbude za mlade gospodarje 	<ul style="list-style-type: none"> - zniževanje odkupnih cen - večja konkurenca - odvisnost od plačil iz naslova ukrepov kmetijske politike - težave v živilsko predelovalni industriji - pomanjkanje finančnih virov (neugodni kreditni pogoji, pomanjkanje finančnih vzpodbud za investicije) - prezahtevni pogoji za uvajanje novih dejavnosti - stagnacija območja zaradi slabe komunalne infrastrukture

Glavne priložnosti območja so prebivalci prepoznali v: motiviranju brezposelnih (posebej žensk, mladih, starejših), povezovanju že obstoječih nosilcev za skupen razvoj, sistematičnem informiranju in usposabljanju, vzpostavitvi organizacije za razvoj in trženje produktov, razvoju skupnih predelovalnih enot in servisov ter razvoju eko-turizma in turizma za depriviligirane skupine.

Glavne ovire in nevarnosti, ki se lahko pojavijo pri uresničevanju razvoja območja, pa so: zniževanje odkupnih cen, večja konkurenca in odvisnost od plačil iz naslova ukrepov kmetijske politike

2.2 Pregled nerealiziranih projektov iz dosedanjih razvojnih programov – po področjih in občinah, ki niso bili finančno podprti

Kmetijstvo in dopolnilne dejavnosti

Občina Dravograd - projekti iz programa CRPOV Libeliče - turistične kmetije - kmečka tržnica	Občina Mislinja - trženje pridelkov in izdelkov iz ekoloških kmetij - ustanovitev mesno-predelovalne zadruge - priprava dokumentacije in izgradnja vaške klavnice z razkosevalnico in pakirnico - agro in hidromelioracije (priprava dokument.)
Občina Muta - predelava mleka - domača predelava mesa - projekti za posamezne kmetije - ureditev gnojišč in gnojnih jam	Občina Podvelka - program izobraževanja - izdelava programa za glavne in dopolnilne dejav. - blagovna znamka produktov s kmetij
Občina Radlje ob Dravi - dopolnilne dejavnosti - obnova sadovnjakov - posodobitev mlečne proizvodnje - gradnja klavnice in predelovalnice mesa	Občina Ribnica na Pohorju - dopolnilne dejavnosti na kmetijah - klavnica in predelovalnica mesa - skupna hladilnica - obuditev čebelarstva in trženje čebeljih produktov - pridelava vrtnin in rož v rastlinjaki - vzgoja, sušenje in pakiranje začimb
Mestna občina Slovenj Gradec - večnamenski objekt za predelavo kmetijskih pridelkov (sadje) in nekatere oblike usposabljanja, izobraževanja - kmečka tržnica - vaška klavnica - skupna blagovna znamka	Občina Vuzenica - projekt izgradnje klavnice - projekti iz programa CRPOV Sv.Primož na Pohorju - vaške tržnice

Gozdarstvo

Vse občine:
- razvoj in vzdrževanje gozdne infrastrukture - proizvodnja lesnih sekancev

Turizem

Občina Mislinja - Piršev, Grmovškov in Lovski dom	Občina Podvelka - izdelava turističnih katalogov
---	--

<ul style="list-style-type: none"> - Turistična signalizacija - Gozdarske koče - Prodajni katalog turistične ponudbe občine - Turistična pisarna – agencija za razvoj, promocijo in trženje turistične ponudbe 	<ul style="list-style-type: none"> - turistična signalizacija - projekt pohodniških poti, prospekti - projekt za izgradnjo bungalovov
Občina Muta	Občina Ribnica na Pohorju
<ul style="list-style-type: none"> - uvajanje kolektivne znamke in celostne podobe - zdraviliški turizem - knajpanje 	<ul style="list-style-type: none"> - zdraviliški turizem (klima) - izgradnja sedežnice in smučišča - povečanje števila turističnih kmetij, sob za goste, apartmajev - celovitejša turistična in gostinska ponudba - ureditev turizma na ekoloških kmetijah z zdravo polnovredno biološko ponudbo - oživitev zdraviliškega turizma s poudarkom na dihalnih boleznih – izgradnja hotela
Občina Radlje ob Dravi	Mestna občina Slovenj Gradec
<ul style="list-style-type: none"> - turizem na kmetijah - lovni turizem - turistični proizvodi (ponudba Sv.Treh Kraljev in Št. Janža) 	<ul style="list-style-type: none"> - intenziven razvoj zimskega turizma na Pohorju - terme - bioklimatski center Pohorje - Rimski tabor - enotna turistična signalizacija - priprava, promocija, organizacija in trženje skupne turistične ponudbe (prodajni katalog)

Podjetništvo, obrt

Občina Mislinja	Občina Muta
<ul style="list-style-type: none"> - delavnice domačih obrti (na kmetijah) - Pohorske glažute - Hram umetnikov 	<ul style="list-style-type: none"> - uvajanje programa gradbinec SŠ Muta - uvajanje programa gospod. Storitve SŠ Muta
Občina Podvelka	Občina Radlje ob Dravi
<ul style="list-style-type: none"> - obrtna cona - projekt za mehanično delavnico 	<ul style="list-style-type: none"> - organiziranje svetovanja in izobraževanja - skupna hladilnica
Občina Ribnica na Pohorju	Mestna občina Slovenj Gradec
<ul style="list-style-type: none"> - ureditev bencinskega servisa - postavitve doma za seniorje z nadstandardno ponudbo 	<ul style="list-style-type: none"> - predelava volne in lanu

Komunalna infrastruktura

Vse občine: (našteto pomeni, da niso realizirane vse potrebne investicije)
Investicije:
<ul style="list-style-type: none"> - vzdrževanje in asfaltiranje cestnega omrežja

- izgradnja čistilne naprave in kanalizacijskega omrežja
- vodooskrba
- ureditev lastništva cest

Urejanje prostora

Občina Mislinja	Občina Muta
	- ureditev čolnarne in počivališč ob Dravi - ureditveni načrt vaških centrov
Občina Podvelka	Občina Radlje ob Dravi
- ureditev vaških središč - izdelava enotnih kažipotov in ostalih označitev - izdelava projektov za obnovo objektov (kmečke hiše, koče) - Projekt urejanja potokov - Ureditev okolice Odomovega jezera - Izdelava katastra negativnih ekoloških objektov v prostoru - Ureditveni načrt za vas Kapla	- sanacija kmečkih hiš in drugih objektov v sklopu celkov - katalog načrtov primernih za gradnjo na tem terenu
Občina Ribnica na Pohorju	Mestna občina Slovenj Gradec
- zazidalni načrti za razvoj turizma - sanacija kmečkih hiš in drugih objektov - ureditev javne razsvetljave na turistično zanimivih poteh - katalog načrtov, primernih za gradnjo	- zazidalni načrti za razvoj turizma na Pohorju - prostorski plan - enotna turistična signalizacija in označitev - ureditveni načrti vaških središč

Kulturna dediščina

Občina Mislinja	Občina Muta
- arheološka in etnološka dediščina v Dovžah - Železarska pot (Zois) - Tisnikarjeva hiša - razvaline gradu Valdek - Huda luknja	- obnova arhitekturne dediščine
Občina Podvelka	Občina Radlje ob Dravi
- ureditev kulturnih objektov	- obnova spomenika Kalvarija - revitalizacija dvorca Radlje
Občina Ribnica na Pohorju	Mestna občina Slovenj Gradec
- obnova objektov etnološke in arhitekturne dediščine - ureditev muzejskih sob	- ureditev gradu Vodriž - območje Plešivca

2.3 Glavni vzroki za nerealizirane projekte in potrebne spremembe (ukrepi) za odpravo vzrokov za obdobje 2007-2013

Vzrok	Kaj smo se naučili oz. kako bomo vzrok
--------------	---

	odpravili?
Stihijski razvoj; ni bilo sistematičnega, organiziranega trajnostnega pristopa k uresničevanju zastavljenih ciljev in projektov	Za realizacijo projektov iz programa RPP 2007-2013 moramo dobiti nekoga, ki bo vodil celoten proces uresničevanja projektov (LAS)
Nepovezanost nosilcev razvoja predvsem na delovnem prostoru oz. področjih turizma, kmetijstva, podjetništva in obrti	Oblikovanje razvojnih koalicij oz. partnerstev za posamezno področje, v katero povežemo zainteresirane nosilce razvoja (naloga LAS-a)
Prezahtevni pogoji za opravljanje nekaterih dopolnilnih dejavnosti (predvsem s področja predelave živil), ki kmete prej odvrčajo kot pa vzpodbujajo k tovrstni investiciji	Nadaljnje, še bolj aktivno in enotno z ostalimi območji, sodelovanje pri spreminjanju zakonodaje na tem področju (naloga LAS-a in posameznih strokovnih služb ter organizacij proizvajalcev v kmetijstvu)
Neusklajeno planiranje razvoja na gospodarskih področjih in področju urejanja prostora (v razvojnih programih so načrtovane investicije v objekte, v prostorskih planih občin pa za te namene niso predvidene lokacije)	Stalno sodelovanje med načrtovalci gospodarskega razvoja v prostoru ter občinskimi službami za urejanje prostora (stalna naloga LAS-a)
Zaposleni v nekaterih organizacijah si po svoje razlagajo obstoječe zakone in s tem zavirajo razvoj gospodarstva (predvsem razvoj turizma na Pohorju in Kozjaku - ZVNKD Maribor)	enoten - skupen nastop občin v dialogu s predstavniki teh organizacij in po potrebi širitev kroga sogovornikov (oz. soodgovornih); Na področju turizma je že podpisana izjava občin o razvojni koaliciji.
Majhna investicijska sposobnost tako posameznikov kot nekaterih občin	Izdelati «katalog» perspektivnih investicij na območju (»investicijska borza«) in aktivno iskati možne finančne vire in tudi konkretne investitorje (stalna naloga LAS-a)

C) RAZVOJNA VIZIJA

1 RAZVOJNA VIZIJA OBMOČJA oz. kaj želimo doseči?

1.1 Življenjski in naselitveni prostor

Kaj želimo doseči in zakaj (povezava s podatki iz analiz)?
Izdelani so ureditveni načrti za ključna naselja, območja in objekte ter nekatere investicije tudi izvedene ali v teku.
<i>Problemska analiza: Urejanje prostora, Kulturna dediščina; Značilnosti koroškega podeželja</i> <i>Urejanje vaških središč in centrov; prostori za kvalitetno druženje mladih; izdelati programe revitalizacije objektov; ohranjanje kulturne krajine /arhitektura/, zazidljivost zemljišč na kmetijah</i>
V prostorskih planih so opredeljene primerne lokacije za stanovanjsko gradnjo, razvoj gospodarskih dejavnosti in naložbe v infrastrukturo.
<i>Problemska analiza: Turizem, Urejanje prostora, Značilnosti koroškega podeželja</i> <i>V prostorskih planih občin določiti območja sekundarnih bivališč, območja za rekreacijo in turizem; določiti območja poselitve, identificirati zaselke, naselja, določiti razvoj vaških jeder;</i>
Izboljšano je stanje komunalne infrastrukture (ceste, vodooskrba , vzpostavljene čistilne naprave in zgrajeno kanalizacijsko omrežje).
<i>Problemska analiza: značilnosti koroškega podeželja</i> <i>Vedno slabše stanje infrastrukture na podeželju.</i> <i>Swot – ovire-nevarnosti:</i> <i>stagnacija zaradi slabe komunalne infrastrukture</i>
Sodobna IKT je dostopna pretežnemu delu gospodinjstev.
<i>Značilnosti območja LAS – Stanje infrastrukture:</i> <i>Dostopnost IKT je na odročnih, hribovskih predelih še vedno problem.</i> <i>Swot – slabosti:</i> <i>Pomanjkanje dostopa do IKT</i>
Ohranjena je poselitev s tradicionalno razpršeno gradnjo, tam kjer je to z vidika dejavnosti dopustno in sprejemljivo z vidika vplivov na okolje , Na območjih celkov je v primeru razvoja dejavnosti (dopolnilne dejavnosti..) mogoče razširiti območje za gradnjo, zato da se ohrani celk in omogoči razvoj.
<i>Swot – prednosti:</i> <i>Identiteta koroške krajine / celki /</i>

1.2 Delovni prostor

Kaj želimo doseči in zakaj (povezava s podatki iz analiz)?
<p>Kmetijska dejavnost je urejena po načelih dobre kmetijske prakse in v dobrobit živali. Pretežen del kmetij izpolnjuje standarde EU.</p>
<p><i>Problemska analiza / kmetijstvo/ potreba:</i></p> <p><i>Podpora prilagajanju ključnih standardov za izvajanje načel dobrega kmetijskega in okoljskega delovanja znotraj navzkrižne skladnosti.</i></p> <p><i>Naložbe v kmetijska gospodarstva, ki bodo podpirale preureditev hlevov v prosto rejo na ekoloških kmetijah do leta 2010.</i></p>
<p>Način izvajanja kmetijske in gozdarske dejavnosti omogoča ohranjanje zdravega naravnega okolja, ekološko pridelavo hrane in urejeno krajino.</p>
<p><i>Swot analiza; prednosti, priložnosti:</i></p> <p><i>Zelo ohranjeno naravno okolje; povpraševanje po doma pridelani, zdravi hrani v porastu; ekološka, sonaravna proizvodnja kmetijskih in gozdnih sortimentov; razvoj ekološkega kmetovanja;</i></p>
<p>Oblikovana so partnerstva, ki uresničujejo skupne naložbe na področju kmetijstva, turizma, domače obrti in podjetništva.</p>
<p><i>Swot analiza; prednosti, priložnosti:</i></p> <p><i>Obstoj interesnih skupin za nekatere dejavnosti, tradicionalna znanja, neizkoriščeni objekti in infrastruktura na kmetijah, povezovanje že obstoječih nosilcev za skupen razvoj in vzor drugim, razvoj skupnih predelovalnih enot in servisov, zmanjševanje stroškov na enoto, ohranjanje tradicionalnih znanj in spretnosti.</i></p>
<p>Območje je prepoznavno po skupni inovativni turistični ponudbi za različne skupine s poudarkom na posebnih potrebah skupin.</p>
<p><i>Značilnosti območja LAS / Gospodarski položaj / 2.1.3 Turizem:</i></p> <p><i>...neprepoznavne promocijske aktivnosti, neinovativni turistični produkti so ob slabi prometni infrastrukturi kazalci stanja turistične dejavnosti na tem območju.</i></p>
<p><i>Problemska analiza; turizem:</i></p> <p><i>Skupen nastop vseh občin, povezovanje turističnih programov občin v skupno prodajno ponudbo za domače in tuje goste.</i></p> <p><i>Swot analiza / prednosti, priložnosti:</i></p> <p><i>Razvit odnos do ljudi s posebnimi potrebami; razvoj eko-turizma in turizma za deprivilegirane skupine, razvoj zdraviliškega turizma, znak za okolje EU za turistične namestitve (EU</i></p>

<i>marjetice)</i>
Turizem: največ novih delovnih mest
<u>Swot analiza:</u> <i>Motiviranje brezposelnih /mladi, ženske/ za iskanje novih zaposlitvenih priložnosti; razvoj eko-turizma, razvoj zimsko-letnega turizma, razvoj zdraviliškega turizma,</i>
Na ohranitev obstoječih in odpiranje novih delovnih mest močno vplivajo naložbe v skupne izvedbene projekte na področju kmetijstva in podjetništva ter obrti.
<u>Problemska analiza / kmetijstvo / potrebe:</u> <i>Manjši obrati za predelavo sadja, mleka, mesa; dopolnilne dejavnosti; inkubator; izgradnja obrtnih con.</i>
<u>Swot analiza:priložnosti:</u> <i>Razvoj skupnih predelovalnih enot in servisov, razvoj dopolnilnih dejavnosti, ohranjanje tradicionalnih znanj in spretnosti,</i>
Gospodarstvo na podeželju je močnejše, stabilnejše in ekonomsko uspešnejše.
<u>Swot analiza:</u> vse prednosti in priložnosti
Delovna mesta za mlade, ženske, ljudi s posebnimi potrebami.
<u>Značilnosti območja LAS; 2.3. Stopnja brezposelnosti</u> <i>Delež žensk med brezposelnimi: 55,9 %; delež brezposelnih med mladimi do 26 let (indeks 102,2), delež starejših od 40 let 44,3 %.</i>
<u>Swot analiza: / prednosti / : Razvit odnos do ljudi s posebnimi potrebami.</u> <u>Swot analiza. / slabosti / : pomanjkanje zaposlitvenih možnosti oz. delovnih mest na podeželju za vse, posebej za ženske, mlade, ljudi s posebnimi potrebami</u>
Odlična informiranost.
<u>Problemska analiza – kmetijstvo / potrebe:</u> <i>Razne oblike informiranja,</i> <u>Swot analiza / slabosti / pomanjkanje informacij</u> <u>Swot analiza / priložnosti /: sistematično informiranje</u>

1.3 Družbeno-kulturni prostor

Kaj želimo doseči in zakaj (povezava s podatki iz analiz)?

Žive so stare obrti, običaji, aktivna društva na podeželju.

Problemska analiza – kulturna dediščina / potrebe /

Več kulturnih in športnih prireditev ter zabavnih srečanj, ki naj bodo vključena v turistično ponudbo.

Swot analiza: / prednosti / priložnosti /

Živa tradicionalna znanja, obstoj interesnih skupin

Obnovljeni in vzdrževani kulturni, etnološki in arhitekturni spomeniki ter območja visoke naravne in kulturne vrednosti

Problemska analiza – kulturna dediščina:

Izdelati programe revitalizacije objektov in glede na predvideno vsebino poiskati vse možne vire za financiranje

Swot analiza / priložnosti /

Neizkoriščeni objekti in infrastruktura; investicijska vlaganja, povečanje investicijske privlačnosti območja; pridobivanje finančnih sredstev iz strukturnih skladov

1.4 Značilnosti območja

Kaj želimo doseči in zakaj (povezava s podatki iz analiz)?

Število prebivalcev na podeželju se ne zmanjšuje.

Problemska analiza: vse potrebe

Swot analiza / vse prednosti in priložnosti

Povečuje se delež mladih gospodarjev kmetij, ki imajo nove razvojne možnosti.

Swot analiza: / priložnosti / slabosti /

*finančne vzpodbude za zgodnje upokojevanje kmetov in vzpodbude za mlade gospodarje
Ni tradicije prenosa kmetije na mlade gospodarje.*

Višja je izobrazbena struktura prebivalstva.

Značilnosti območja LAS / 3.3. Izobrazbena struktura prebivalstva

31,7 % prebivalcev starejših od 15 let le z osnovnošolsko izobrazbo... (slabša izobrazbena struktura kot v Sloveniji).

Po številu študentov na 1000 prebivalcev (56,01) je Koroška regija in s tem območje LAS pod slovenskim povprečjem (SLO 56,43)

Problemska analiza: / podjetništvo, obrt/

Podjetniški inkubator, vzgoja, izobraževanje

Drugi skupni problemi / demografska gibanja in značilnosti /

Slaba starostna in izobrazbena struktura; pomanjkanje podjetniških znanj, spretnosti;

Swot analiza: /slabosti/ priložnosti /

*Pomanjkanje podjetniških znanj
Sistematično informiranje in usposabljanje*

2 OPREDELITEV SKUPNEGA TRŽNEGA PRODUKTA

Ohranjene značilnosti podeželske krajine, ekološka pridelava hrane, vzpostavljeni mehanizmi za ohranjanje čistega in zdravega okolja (čistilne naprave, kanalizacija...), višja stopnja predelave kmetijskih in gozdarskih surovin, pestra ponudba športnih, kulturnih in doživljajskih aktivnosti v povezavi z naravnimi in kulturnimi danostmi, različna zdraviliška ponudba ... vse to kar samo narekuje oblikovanje skupnega tržnega produkta po katerem bo območje prepoznavno: **»ZDRAVJE«**.

Pod tem tržnim produktom lahko razumemo:

- ponudbo zdravega življenjskega okolja (čist zrak, čista zdrava voda, urejena komunalna infrastruktura...),
- ponudbo zdrave vode s Pohorja in Kozjaka,
- ponudbo zdrave, ekološko pridelane hrane (na tržnicah, v gostinskih objektih),
- ponudbo raznih aktivnosti, terapij...za vzdrževanje ali obnovitev zdravja (vse športne, kulturne, doživljajske aktivnosti, vsi trije zdravilni centri...), skratka celotno turistično ponudbo
- ponudbo tkzv. Okrevališč in tudi Penzionov za seniorje,
- ponudbo raznih izdelkov (tudi izdelki lesarske in mizarske dejavnosti, izdelki iz Pohorskih glažut – npr. steklenica z izvirsko vodo s Pohorja ipd., izdelki iz volne in lanu...),
- vse investicije v ekološko pridelavo hrane, tudi naložbe za dobrobit živali.

Naš slogan: »Zdravje iz narave«

3 STRATEŠKI CILJ IN GLAVNI CILJI RAZVOJA OBMOČJA

3.1 Strateški cilj

Urejen podeželski prostor, ki nudi kvalitetno življenjsko in delovno okolje z ohranjenimi vrednotami tega prostora, na katerem poteka pestra in uspešna gospodarska dejavnost, ki zagotavlja poseljenost in večjo ekonomsko samostojnost območja.

3.2 Glavni cilji:

- **Povezovanje v skupno ponudbo območja.**
- **Razvoj in povečanje uspešnosti gospodarstva na podeželju.**
- **Ohranjanje zdravega okolja.**

4 IZBRANA TEMA (PODROČJA) IN CILJI

4.1 Izbrane teme (področja)

1. DELOVNA MESTA NA PODEŽELJU
2. TURIZEM
3. ŽIVO PODEŽELJE
4. PODPORNO OKOLJE
5. USPOSABLJANJE, IZOBRAŽEVANJE, INFORMIRANJE, SVETOVANJE
6. UREJANJE IN OHRANJANJE OKOLJA
7. KULTURA IN TRADICIJA
8. INFRASTRUKTURA NA PODEŽELJU

4.2 Izbrane teme, cilji in prioritete naloge, razdeljene po cilju, h kateremu prispevajo

Uvodno pojasnilo:

*Naloge, ki so zapisane s poudarjenim tekstom so **naloge LEADER** oz. tiste, ki bodo predvidoma **sofinancirane iz sredstev LAS**.*

PODROČJE/TEMA: DELOVNA MESTA NA PODEŽELJU

CILJ 1 USTVARJATI NOVE ZAPOSLOTVENE MOŽNOSTI NA PODEŽELJU

Prioritetne naloge:

1.1 Vzpodbujanje in razvoj skupnih predelovalnih obratov

1.2 **Povezovanje pridelovalcev in predelovalcev v skupno predelavo ter**

51

organizirano trženje pridelkov in izdelkov s podeželja

- 1.3 Vzpodbujanje in razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah; stacionarne in izletniške kmetije; inovativne vsebine
- 1.4 Vzpodbujanje in razvoj mikropodjetij na podeželju
- 1.5 Vzpodbujanje in razvoj storitvene dejavnosti na podeželju
- 1.6 Vzpodbujanje in razvoj socialnega podjetništva na podeželju**
- 1.7 Mladinsko podjetništvo**
- 1.8 Žensko podjetništvo**

UTEMELJITEV: Pomanjkanje delovnih mest na podeželju, beg mladih, izobraženih kadrov s podeželja, po drugi strani pa visoka stopnja nezaposlenosti na območju so dejstva (ob še nekaterih drugih: potreba po povezovanju, skupnem trženju, pomanjkanju nekaterih dejavnosti), ki so narekovala odločitev za to izbrano temo in cilj.

CILJNE SKUPINE:

- mladi izobraženi kadri s podeželja
- ženske na podeželju
- kmetje
- potencialni novi podjetniki

Pričakovani rezultati:

- več mladih, izobraženih kadrov se zaposli na podeželju
- večje število žensk na podeželju, ki se odločijo za podjetništvo
- pestrejša struktura dejavnosti, s katero se zadovoljijo nekatere pomanjkljivosti in potrebe območja
- več zaposlitvenih možnosti na podeželju
- boljša organiziranost kmetov za predelavo pridelkov in uspešnejše trženje

Indikatorji	Stanje 2007	Stanje 2013
Število skupnih predelovalnih obratov	0	3
Število vključenih prebivalcev v skupne predelovalne obrate	0	20
Število novih dopolnilnih dejavnosti	91	105
Število mikropodjetij na podeželju	0	6
Število mladih podjetnikov	0	15
Število žensk podjetnic	0	10

PODROČJE/ TEMA: TURIZEM**CILJ 2 POVEČANJE TURISTIČNE PONUDBE IN TURISTIČNE PREPOZNAVNOSTI OBMOČJA****Prioritetne naloge:****2.1 Povezovanje ponudnikov v skupno turistično ponudbo območja**

- 2.2 Vzpodbujanje naložb v nočitvene in izletniške zmogljivosti območja
- 2.3 Vzpodbujanje naložb v zdraviliško turistično ponudbo
- 2.4 Vzpodbujanje naložb v športno turistično ponudbo
- 2.5 Vzpodbujanje naložb v drugo turistično ponudbo (depriviligirani)
- 2.6 Razvoj izvirnih, kvalitetnih turističnih spominkov in storitev območja**
- 2.7 Promocija in upravljanje s turistično ponudbo območja**
- 2.8 Skupna celostna podoba in turistična infrastruktura območja**
- 2.9 Identifikacija in povezovanje obstoječih tematskih poti**

UTEMELJITEV: Nепреpoznave promocijske aktivnosti, neinovativni turistični produkti, nepovezanost turističnih ponudnikov, slaba kvaliteta nastanitvenih kapacitet in po drugi strani veliki potenciali in priložnosti za razvoj turizma, ki se kažejo v naravnih danostih in bogastvu kulturnih znamenitosti, ljudskem izročilu, številnih možnih aktivnostih so razlogi za odločitev, da je »povečanje turistične ponudbe in turistične prepoznavnosti območja« eden izmed zelo pomembnih ciljev v tej LRS.

CILJNE SKUPINE:

- obstoječi ponudniki turističnih storitev na območju
- potencialni ponudniki novih turističnih storitev
- nezaposleni, mladi, ženske, kmetje, osebe s posebnimi potrebami
- turisti

Pričakovani rezultati:

- izdelani prva prodajna ponudba skupnih turističnih programov celotnega območja
- v skupne programe povezani različni ponudniki turističnih storitev
- izboljšana turistična infrastruktura območja
- uspešnejše komuniciranje z javnostmi in s tem večja turistična prepoznavnost območja
- v mrežo turističnih poti območja povezane posamezne turistične poti

Indikatorji	Stanje 2007	Stanje 2013
število izdelanih prodajnih programov skupne turistične ponudbe območja	0	15
Število naložb v turistično ponudbo	0	5
Število inovativnih turističnih storitev	0	10
Število promocijskih aktivnosti	0	5
število izvedenih projektov v celostno podobo in turistično infrastrukturo	0	3

PODROČJE/ TEMA: ŽIVO PODEŽELJE

CILJ 3 OHRANJANJE ŽIVEGA PODEŽELJA TER RAZVOJ KMETIJSKIH in GOZDARSKIH DEJAVNOSTI

Prioritetne naloge:

3.1 Posodabljanje kmetijskih gospodarstev

- 3.2 Mladi prevzemniki kmetij
- 3.3 Zgodnje upokojevanje kmetov
- 3.4 Preusmeritve v ekološko pridelavo in prirejo
- 3.5 Komasacije
- 3.6 Naložbe v ureditev prostorov in nakup opreme za predelavo, promocijo in trženje produktov podeželja (tudi gozdarskih)**
- 3.7 Izboljšanje gospodarske vrednosti gozdov

UTEMELJITEV: Z odločitvijo za pristop k nalogam, s katerimi bomo v kar največji možni meri sledili 3. cilju iz LRS, **odgovarjamo na probleme, potrebe in priložnosti, ugotovljene v problemski analizi in swot analizi:** prepočasne generacijske spremembe, zastarelost proizvodne opremljenosti kmetij, preusmeritev kmetijske pridelave od tradicionalnih proizvodov z malo dodane vrednosti v tržno usmerjeno proizvodnjo, ni tradicije sodelovanja, nepovezanost lastnikov, razvoj skupnih predelovalnih enot, nerazvita podporna infrastruktura za dostop do trgov, tradicionalna, stara miselnost,

- CILJNE SKUPINE:**
- kmetje
 - mladi, prevzemniki kmetij
 - ostareli lastniki kmetij
 - ženske (predelava, promocija, trženje)
 - nezaposleni

- Pričakovani rezultati:**
- več tržno usmerjenih kmetij z zdravo pridelavo hrane
 - lažje prilagajanje spremembam; načrtovanje razvoja kmetije za daljše časovno obdobje in v skladu s pričakovanimi trendi
 - skupne naložbe kmetov (tudi kandidiranje za sredstva) za investicijo v prostore in opremo za predelavo pridelkov
 - višja stopnja predelave produktov s podeželja in s tem več dodane vrednosti kmetijskim proizvodom

Indikatorji	Stanje 2007	Stanje 2013
število mladih gospodarjev – prevzemnikov	0	30
število upokojenih kmetov	0	40
število kmetij, preusmerjenih v ekološko pridelavo	1.089	1.300
število kmetij, vključenih v skupne naložbe	0	10
število prodajnih mest za produkte s podeželja	0	3
število promocijskih aktivnosti za prodajo produktov s podeželja	0	15

PODROČJE/ TEMA: PODPORNO OKOLJE

CILJ 4 DVIG PREPOZNAVNOSTI OBMOČJA IN PRODUKTOV S PODEŽELJA TER POVEČANJE INVESTICIJSKE PRIVLAČNOSTI OBMOČJA

Prioritetne naloge:

4.1 Razvoj blagovnih znamk

- 4.2 Promocijske aktivnosti**
- 4.3 Ureditev promocijsko-prodajnih prostorov**
- 4.4 Inovativen razvoj tradicionalnih produktov s podeželja za trg**
- 4.5 Katalog investicij (investicijska borza)**
- 4.6 Sklad za male projekte posebnega pomena za ponudbo območja**

UTEMELJITEV: Prioritetne naloge za doseg 4. cilja so za uspešen celovit razvoj območja, ne glede na vrsto dejavnosti ali ponudbe, izrednega pomena. Z izvedbo projektov v sklopu teh prioritetenih nalog, bomo odgovorili na naslednje skupne probleme, potrebe in prednosti ter priložnosti tega območja: ohranjena tradicionalna znanja (predelava, domača obrt), porast povpraševanja po doma pridelani, zdravi hrani; razpoložljiva delovna sila, nepoznavanje trga, povezovanje nosilcev za skupen razvoj, razvoj skupnih predelovalnih enot, širitev ponudbe, zmanjševanje stroškov na enoto proizvoda, razvoj in promocija blagovne znamke, večanje trga na lokalnem nivoju...

CILJNE SKUPINE:

- obstoječi nosilci različnih dejavnosti na podeželju
- potencialni izvajalci novih dejavnosti
- mladi, izobraženi kadri (inovativen razvoj tradicionalnih produktov)
- lastniki objektov in lokacij, ki so zapuščeni ali brez prave namembnosti
- potencialni investitorji ali kupci objektov in lokacij
- kmetije brez prevzemnikov (katalog investicij)
- ženske, mladi in osebe s posebnimi potrebami s projekti posebnega pomena za območje

Pričakovani rezultati:

- vzpostavljeno podporno okolje (blagovna znamka, marketinška strategija, promocijsko-prodajni prostori, katalog investicij in sklad za male projekte) za dvig prepoznavnosti območja in produktov s podeželja,
- povečana investicijska privlačnost območja
- na podlagi tradicionalnih znanj in spretnosti razviti novi, inovativni produkti

Indikatorji	Stanje 2007	Stanje 2013
Število blagovnih znamk	0	3
Število promocijskih aktivnosti	0	15
Število promocijsko-prodajnih mest	0	3
Število inovativnih produktov na osnovi tradicionalnih znanj	0	10
število vključenih žensk, mladih in oseb s posebnimi potrebami	0	30
število objektov, lokacij in kmetij, vključenih v Katalog investicij	0	24
število pridobljenih investitorjev ali kupcev, pridobljenih na podlagi Kataloga investicij	0	12
število sofinanciranih malih projektov posebnega pomena za razvoj območja	0	6

PODROČJE/ TEMA: USPOSABLJANJE, IZOBRAŽEVANJE, INFORMIRANJE ter SVETOVANJE

CILJ 5 DVIG ZNANJ, STOPNJE INFORMIRANOSTI IN USPOSOBLJENOSTI PREBIVALCEV NA PODEŽELJU

Prioritetne naloge:

5.1 Podeželski inkubator; učne delavnice

- 5.2 Usposabljanje mladih kadrov za razvoj podeželja**
- 5.3 Obiski primerov dobrih praks**
- 5.4 Izvedba delavnic z animacijsko in informacijsko vsebino**
- 5.5 Specializirana usposabljanja in izobraževanja (za uporabo podjetniških znanj, za delo v turizmu, za nove proizvodne tehnologije, za dopolnilne dejavnosti..)**
- 5.6 Priprava in izdaja tiskovin in drugih oblik z izobraževalnimi in informacijskimi vsebinami**
- 5.7. Vaški svetovalno informacijski centri**

UTEMELJITEV: Predpogoj za uspešen razvoj, pa najsi bo to individualno podjetništvo ali načrtovanje razvoja vasi, so usposobljeni kadri. Da so na tem področju zares velike potrebe je pokazala tako problemska kot swot analiza: pomanjkanje specifičnih znanj, pomanjkanje informacij, nizka izobrazbena struktura, motiviranje brezposelnih za iskanje novih zaposlitvenih možnosti, pomanjkanje svetovanja pri načrtovanju razvoja in ureditve vasi (vaški svetovalno informacijski centri)

CILJNE SKUPINE:

- mladi po končani poklicni, srednji ali višji šoli
- mlade kmečke žene
- hendikepirane osebe
- društva na podeželju
- sveti krajevnih in vaških skupnosti (vaški svetovalno informacijski centri)
- prebivalci na podeželju (informiranje; tiskovine)

Pričakovani rezultati:

- za vodenje in izvajanje dejavnosti usposobljen kader
- informirani prebivalci območja
- skupaj s prebivalci vaških in krajevnih skupnosti definirane smernice ureditve naselij

Indikatorji: -

Indikatorji	Stanje 2007	Stanje 2013
Število vključenih oseb v podeželski inkubator	0	75
Število izvedenih programov usposabljanja in izobraževanja	0	15
Število udeležencev programov usposabljanja in izobraževanja	0	200
Število izvedenih ogledov dobrih praks	0	10
Število izvedenih delavnic	0	15
Število udeležencev delavnic	0	250
Število tiskovin z izobraževalnimi in informacijskimi vsebinami	0	20
Število izvedenih svetovanj vaškim in krajevnim skupnostim	0	30

PODROČJE/ TEMA: UREJANJE IN OHRANJANJE OKOLJA

CILJ 6 IZBOLJŠATI KAKOVOST ŽIVLJENJA NA PODEŽELJU

Prioritetne naloge:

- 6.1 Urejanje vaških središč.
- 6.2 Urejanje infrastrukture (tudi IKT tehnologija) in povezav znotraj naselij

- 6.3 Urejanje površin, ki služijo skupnim namenom in potrebam v naseljih.
- 6.4 Priprava načrtov za ureditev in razvoj območij visoke naravne vrednosti.
- 6.5 Tipiski projekti značilne podeželske arhitekture območja.**
- 6.6 Alternativni viri energije.
- 6.7 Spodbujanje društvenih dejavnosti.**
- 6.8 Programi za izboljšanje kvalitete življenja starejših in drugih specifičnih skupin prebivalcev na podeželju**

UTEMELJITEV: Temeljna usmeritev LAS MDD, zapisana v LRS se odraža v sloganu »Zdravje iz narave«. Takšna usmeritev pa seveda zahteva vzdrževanje in izboljševanje urejenosti in zdravja v okolju, kjer živimo. Da tudi ta odločitev izhaja iz potreb okolja je razvidno iz problemske in swot analize, ki sta bili izdelani skupaj s prebivalci vseh občin v času priprave RPP: urejanje vaških središč, določiti območja poselitve, identificirati zaselke, naselja, določiti razvoj vaških jeder, ohranjanje kulturne krajine – specifične identitete koroške krajine, strukturni in generacijski problemi. Izvedba teh nalog pa vodi k uresničitvi zastavljenega cilja: Izboljšanje kakovosti življenja na podeželju!

- CILJNE SKUPINE:**
- sveti vaških in krajevnih skupnosti
 - bodoči graditelji objektov na podeželju
 - strokovne službe občin (urbanisti) in občinski sveti
 - društva
 - starejši prebivalci
 - skupine prebivalcev s posebnimi potrebami
- Pričakovani rezultati:**
- večja skladnost pri urejanju območja z značilnostmi tega prostora
 - bolj urejen podeželski prostor
 - izboljšana kakovost življenja starejših in specifičnih skupin prebivalcev

Indikatorji	Stanje 2007	Stanje 2013
Število pripravljenih načrtov za ureditev	0	10
Število infrastrukturnih projektov	0	7
Število izdelanih tipskih projektov značilne podeželske arhitekture	0	3
Število svetovanj društvom	0	50
Število pripravljenih programov za izboljšanje življenja starejših in specifičnih skupin prebivalcev	0	7

PODROČJE/ TEMA: KULTURA IN TRADICIJA

CILJ 7 OHRANJANJE TRADICIJE IN KULTURNE DEDIŠČINE

Prioritetne naloge:

- 7.1 **Oživitev etno-kulturnega utripa podeželja**
- 7.2 **Ohranjanje ljudskega izročila in spodbujanje etnološkega raziskovanja**

- 7.3 Revitalizacija arhitekturne dediščine območja (domačij, kmečkih dvorcev, kmetijskih gospodarskih objektov)
- 7.4 Identifikacija in ureditev objektov etnološke dediščine (mlini, kovačnice, gozdarske koč, glažute..)
- 7.5 Ureditev zbirk in tematskih muzejev na prostem ali v objektih
- 7.6 Ureditev in izgradnja tematskih poti, ki povezujejo naravne in kulturne znamenitosti
- 7.7 Obnavljanje stavb za večnamensko uporabo

UTEMELJITEV: Identiteta nekega območja se odraža tudi v ohranjanju tradicije in kulturne dediščine. Da bi tudi ta vidik ohranjanja identitete bil vključen v razvoj podeželja v tem programskem obdobju smo to področje, na osnovi ugotovljenih potreb in problemov območja, vključili v LRS. Območje je precej bogato z ljudskim izročilom, ki pa s staranjem prebivalstva izginja v pozabo, tako kot razni ljudski običaji in šege. Arhitekturna, etnološka in še kakšna dediščina je potrebna ne samo temeljite obdelave, ampak predvsem revitalizacije.

CILJNE SKUPINE:

- kulturna društva s svojimi sekcijami
- populacija najstarejših prebivalcev območja v povezavi z mladimi (ljudsko izročilo, raziskovanje)
- lastniki etnoloških in drugih objektov ter opreme
- občine in krajevne oz. vaške skupnosti

Pričakovani rezultati:

- ohranjena kulturna identiteta tega območja

Indikatorji	Stanje 2007	Stanje 2013
število novih dogodkov, povezanih z oživitvijo etno-kulturnega utripa	0	10
število raziskovanj in zapisov ljudskega izročila	0	4
število objektov s pričeto revitalizacijo	0	10
število urejenih objektov etnološke dediščine	0	5
število urejenih zbirk in muzejev	0	1
število novih tematskih poti	0	1
število obnovljenih stavb za večnamensko uporabo	0	8

PODROČJE/ TEMA: INFRASTRUKTURA NA PODEŽELJU

CILJ 8 VZPOSTAVLJENA IN UREJENA INFRASTRUKTURA NA PODEŽELJU

Prioritetne naloge:

- 8.1 Naložbe v izgradnjo majhnih, ekoloških čistilnih naprav
- 8.2 Naložbe v zagotavljanje primerne količine in kvalitete pitne vode na podeželju

8.3 Naložbe v kanalizacijske sisteme po vaseh

8.4 Naložbe v urejanje in rekonstrukcijo lokalnih in gozdnih cest

UTEMELJITEV: Infrastruktura na podeželju je eden izmed predpogojev za razvoj tako gospodarskih kot negospodarskih dejavnosti in ohranjanje poselitve območja. Zaradi načina poselitve (razpršena poselitev; celki) je ureditev infrastrukture še bolj zahtevna. Ta tema je na vseh delavnicah s krajanmi vedno najprej izpostavljena. V ta dokument jo vključujemo, vendar sofinanciranje ni predvideno iz sredstev Leader. Viri za sofinanciranje teh naložb so na drugih ministrstvih in razpisih.

CILJNE SKUPINE: - prebivalci na podeželju

Pričakovani rezultati: - glede na finančne možnosti bolj urejena infrastruktura na podeželju

Indikatorji	Stanje 2007	Stanje 2013
Število investicij	0	40

D) STRATEGIJA ZA IZVEDBO

1 OPIS PRIPRAVE STRATEGIJE PO PRISTOPU »OD SPODAJ NAVZGOR«

Osnova za pripravo LRS je dokument »Razvojni program podeželja Mislinjske in Dravske doline 2007-2013 in oblikovanje LAS«, priprava katerega se je pričela konec leta 2005. Pri pripravi tega dokumenta so sodelovali prebivalci območja.

1.1. »Pristop od spodaj navzgor« ali »Kako je nastajala LRS«?

Pri pripravi RPP smo v vsaki občini oblikovali »skupine«, **v katerih so bili predstavniki javnega in zasebnega sektorja ter strokovnih institucij in civilne družbe**. Naloga teh skupin je bila priprava RPP. Te skupine so na delavnicah sooblikovale **dokument, ki je bil podlaga za kasnejšo izdelavo LRS**. V fazi priprave RPP smo te skupine imenovali »občinske skupine RPP«, dejansko pa so bile to **prve »lokalne akcijske skupine«**, formirane na območju! Že takrat pa smo oblikovali tudi skupen organ vseh občin, in sicer tkzv. »programski odbor RPP«. V tem odboru sta bila po dva predstavnika iz vsake občinske skupine RPP. Naloga tega organa je bila, uskladiti ugotovitve, dobljene na delavnicah po posameznih občinah in na podlagi teh oblikovati skupen dokument celotnega območja oz. RPP. **Po formalno-pravni ustanovitvi LAS MDD je vlogo oz. naloge tega organa prevzel »upravni odbor LAS MDD«**. Že iz tega so razvidne vzporednice med organiziranostjo pri pripravi RPP in kasnejšo organiziranostjo LAS MDD.

Definicija v 61. členu Uredbe pravi: (člen pojasnjuje prvine pristopa Leader):

»- pristop od spodaj navzgor, ki vključuje: **pristojnost odločanja lokalnih akcijskih skupin pri izdelavi in izvedbi lokalne razvojne strategije«**

Pri pripravi RPP in oblikovanju LAS je bil ta pristop maksimalno upoštevan, kar je razvidno iz »Sheme organiziranosti priprave RPP«.

»-večsektorsko pripravo in izvedbo strategije, ki temelji na vzajemnem delovanju med akterji in projekti iz različnih sektorjev lokalne ekonomije«

Tako občinske skupine RPP, kot območna skupina (programski svet RPP - predstavniki vseh občinskih skupin) ter potem »upravni odbor LAS MDD« so bile oblikovane iz predstavnikov javnega in privatnega sektorja ter civilne družbe.

Prav te občinske skupine, ki so pripravljale RPP so prerasle v skupno partnerstvo LAS MDD, ki se je še razširilo z novimi partnerji in se še naprej širi.

Preverba:

Uredba EU lokalne akcijske skupine definira tako (62. člen)

Partnerski pristop k lokalnemu razvoju izvajajo lokalne akcijske skupine, ki morajo zadostiti naslednjim pogojem:

- a) **predlagati** morajo celovito lokalno razvojno strategijo **ter biti odgovorne za njeno izvedbo**
- b) **Skupine so na delavnicah dejansko predlagale strategijo in kar je zelo pomembno: želijo biti odgovorne za njeno izvedbo – želijo sodelovati tudi vnaprej!**

- c) **sestavljene morajo biti** ali iz skupine, ki je že usposobljena za pobudi Leader II ali Leader+ oziroma v skladu s pristopom Leader, ali pa nova **skupina, ki zastopa partnerje iz raznih lokalno socialno-ekonomskih sektorjev zadevnega območja**. Na ravni odločanja morajo ekonomski in socialni partnerji ter drugi predstavniki civilne družbe, kot so kmetje, kmečke ženske, mladi in njihova združenja, predstavljati vsaj 50 % lokalnega partnerstva
- d) **Tako na ravni občinskih skupin, kot v skupnem organu oz. Programskem svetu RPP ter zdaj v »upravnem odboru LAS MDD« so bili oz. so ustrezno zastopani vsi navedeni partnerji.**
- e) pokazati morajo **sposobnost določitve in izvedbe razvojne strategije za to območje.**

Sposobnost določitve dokazujemo z izdelano strategijo, sposobnost izvedbe pa bomo lahko dokazali le z izvedbo!

Lokalne akcijske skupine izberejo projekte, ki se financirajo v okviru strategije. Izberejo lahko tudi projekte sodelovanja.

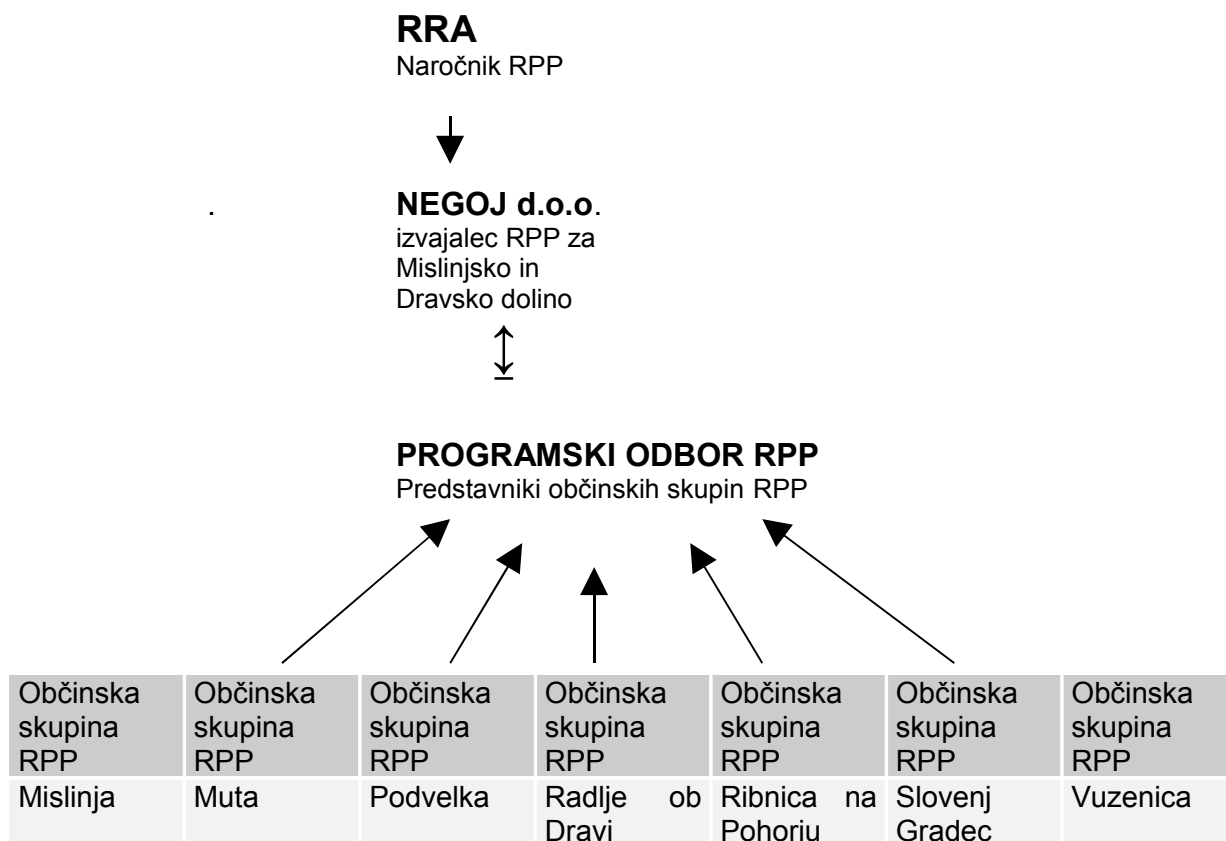
Projekte smo izbrali.

Če tak pristop prikažemo nekoliko drugače, izgleda takole:

1.2 Shema organiziranosti priprave RPP za Mislinjsko in Dravsko dolino

MKGP

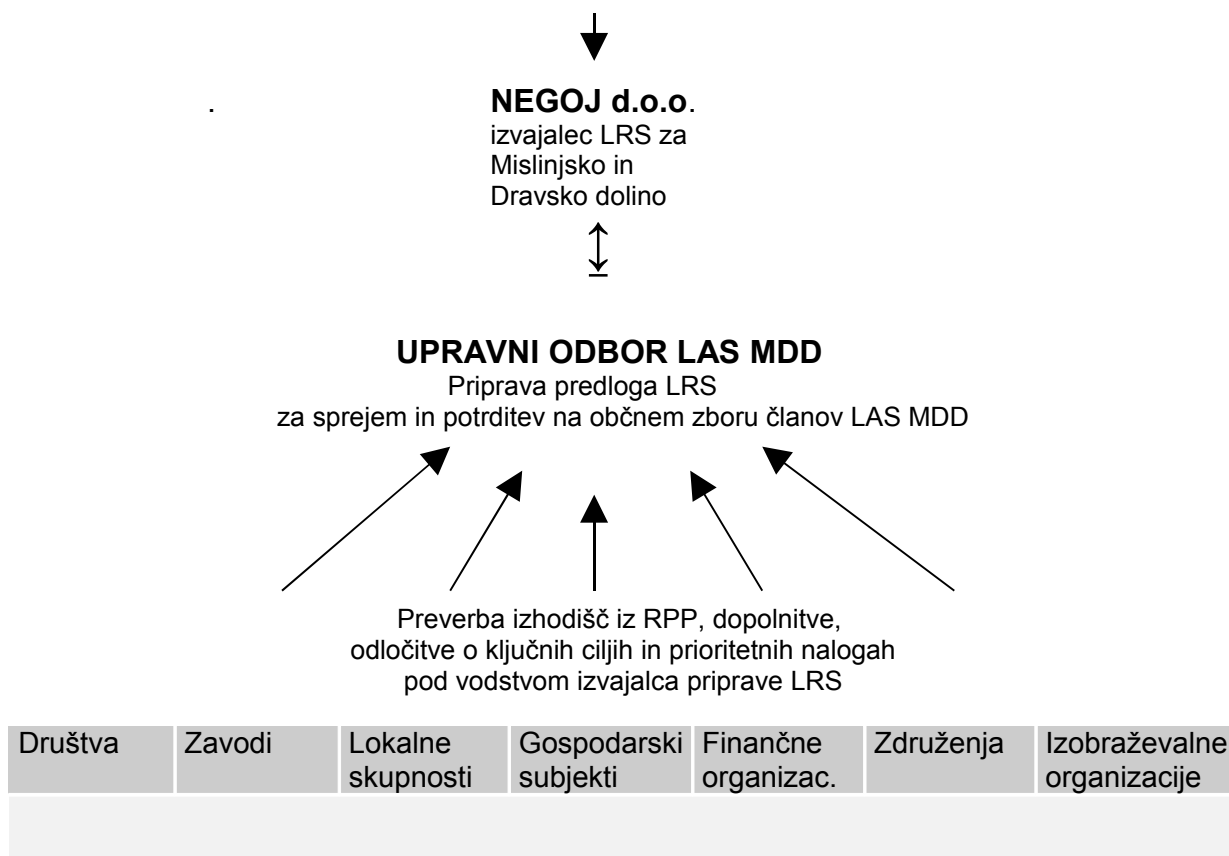
Pojasnilo:

Občina Dravograd se je LAS MDD priključila prav v fazi sprejemanja LRS. Občinski svet občine Dravograd je s sklepom potrdil, da soglaša z vizijo, cilji in prioritetskimi nalogami iz LRS.

Sklep Občinskega sveta je vložen v prijavno dokumentacijo (dokazila o zagotovitvi finančnih sredstev za delovanje LAS)

1.3. Shema organiziranosti **priprave LRS** za Mislinjsko in Dravsko dolino

LAS MDD z.b.o.
naročnik priprave LRS

V pripravi LRS so sodelovali:

- **predstavnice Društva kmetič Mislinjske doline**
- **predstavnice Društva kmetič Dravska dolina**
- predstavniki **Društva podeželske mladine Mislinjske doline**
- predstavniki **Sadjarskega društva** Mislinjske doline Lesnika
- predstavniki TRAA – **društva spominkarjev** Zgornje dravske doline
- predstavniki **Združenja ekoloških pridelovalcev in predelovalcev Deteljica**
- predstavniki **Društva kmetijskih inženirjev in tehnikov Koroške**
- **strokovni delavci na ključnih področjih razvoja** (Kmetijsko-gozdarska zavoda Celje in Ptuj, Podjetniški center, Koroška kmetijsko-gozdarska zadruga, Koroški pokrajinski muzej, Šolski center Slovenj Gradec, Gea College PIC)
- **predstavniki lokalnih skupnosti** Dravograd, Mislinja, Muta, Podvelka, Radlje ob Dravi, Ribnica na Pohorju, Slovenj Gradec, Vuzenica
- predstavniki nekaterih gospodarskih družb in finančnih organizacij na območju

1.4 Pregled aktivnosti, na podlagi katerih je bila izdelana LRS

I. faza: Dopolnitev RPP Koroške regije – Mislinjska in Dravska dolina 2007-2013 in Oblikovanje LAS (2005-junij 2006)

Število aktivnosti /	Vsebina
Vrsta aktivnosti	

1	Delavnica s koordinatorji projekta (18.01.2006)	Predstavitev projekta in podlag za dopolnitev RPP
7	Delavnice z občinskimi LAS (23.2.-15.3.2006)	Ključni problemi in potrebe za razvoj podeželja v občini, neuresničeni projekti, oblikovanje vizije, ciljev, nabor predlogov za projekte za programsko obdobje 2007-2013
7	Delavnice z občinskimi LAS (od 7.4. - 26.4.2006)	Preverba in dopolnitev zapisa: Vizija, cilji, prioritetne naloge , projekti in izhodišča za OBLIKOVANJE LAS (anketni vprašalnik o želeni obliki organiziranosti)
1	2. delavnica s člani Programskega sveta LAS (16.05.2006)	Preverba SWOT analize, pregled in dopolnitev predlogov za projekte v LRS 2007-2013, določitev prioritet izvedbenih projektov Obravnava koncepta za vzpostavitev LAS
1	3. delavnica s člani Programskega sveta LAS (06.06.2006)	Obravnava predloga RPP Obravnava predloga za vzpostavitev LAS
1	Dopis (Povabilo potencialnim podpisnikom Pisma o nameri za ustanovitev LAS
1	Sestanek (28.06.2006)	Podpis Pisma o nameri za ustanovitev LAS MDD

II. faza: Priprava Lokalne razvojne strategije (po ustanovitvi LAS MDD)

1	Sestanek (17.4.2007)	Sestanek s podpisniki Pisma o nameri za ustanovitev LAS MDD
1	Sestanek (17.5.2007)	Sestanek z župani občin na območju LAS MDD (odločitev o ustanovitvi LAS MDD in pravni obliki)
9	Razgovori s predstavniki posameznih društev, združenj itd. (junij-september 2007)	Preverba potreb in dopolnitev ciljev po posameznih temah iz RPP; oblikovanje prioritetnih nalog
1	Povabilo podpisnikom Pisma o nameri in potencialnim članom LAS (dopis; september 2007)	Povabilo k oddaji predlogov za projekte
1	Vprašalnik za prebivalce območja (oktober-november 2007)	Vprašalnik je zajemal 3 vprašanja: - opredelitev treh največjih potreb območja, - predlog projektov , ki naj bodo vključeni in uresničeni v LRS 2007-2013 in - »moj predlog projektov za leto 2008«.
1	Koordinacija s predstavniki lokalnih skupnosti (4. sept. 2007)	Preverba koncepta LRS in razprava o predlogu financiranja LAS
7	Obravnava predloga na vseh občinskih svetih (razen Dravograda, ki se je priključil pozneje) – sept., oktob. 2007	Predstavitev in obravnava predloga LRS , potrditev sofinanciranja izvajanja pristopa LEADER na območju
1	Delavnica s člani upravnega odbora LAS MDD – 19.11.2007	Predstavitev in obravnava predloga LRS (dopolnitve)
1	Občni zbor članov LAS MDD – 6.12.2007 Priprava LRS	Predstavitev, obravnava in sprejem LRS

Komuniciranje z javnostmi:

- vabila in obvestila vsem, ki so sodelovali že pri pripravi RPP za to območje
- javne predstavitve na občinskih svetih (predvajanje na kabelskih TV)
- izvedba prve prodajne razstave pod naslovom »Prazniki na Koroškem«; 19.11.2007 v Slovenj Gradcu (nacionalna TV, številni tiskani mediji)
- komuniciranje z MKGP (po telefonu, e-pošti, osebno), ki je bilo pripravljeno dati strokovna pojasnila

Pri pripravi RPP in naslednice LRS so bile uporabljene naslednje **metode dela**:

- delavnice s prebivalci po občinah
- okrogle mize (RPP - programski svet LAS / LRS - predstavniki lokalnih skupnosti)
- vprašalniki
- razprave na občinskih svetih
- predstavitve in razprave na sestankih društev

Pri vseh aktivnostih je bil izražen posluš za potrebe depriviligiranih skupin.

2 TERMINSKI NAČRT (OCENA) ZA DOSEGANJE CILJEV, PREDVIDENIH V STRATEGIJI

CILJ 1		USTVARJATI NOVE ZAPOSLOVNE MOŽNOSTI NA PODEŽELJU						
Naloge:		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 >
1.1	Vzpodbujanje in razvoj skupnih predelovalnih obratov							
1.2	Povezovanje pridelovalcev in predelovalcev ter organizirano trženje pridelkov in izdelkov s podeželja							
1.3	Vzpodbujanje in razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah; stacionarne in izletniške kmetije; inovativne vsebine							
1.4	Vzpodbujanje in razvoj mikropodjetij na podeželju							
1.5	Vzpodbujanje in razvoj storitvene dejavnosti na podeželju							
1.6	Vzpodbujanje socialnega podjetništva na podeželju							
1.7	Mladinsko podjetništvo							
1.8	Žensko podjetništvo							
Predvideni nosilci:		KGZ, Podjetniški center, LAS MDD, Koroška kmetijsko-gozdarska zadruga, združenja, društva						
Partnerji pri virih financ.		Občine, MKGP, združenja, društva, posamezniki,						

CILJ 2		POVEČANJE TURISTIČNE PONUDBE IN TURISTIČNE PREPOZNAVNOSTI OBMOČJA						
Naloge:		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 >
2.1	Povezovanje ponudnikov v skupno turistično ponudbo območja							
2.2	Vzpodbujanje naložb v nočitvene in izletniške zmogljivosti območja							
2.3	Vzpodbujanje naložb v zdraviliško turistično ponudbo							
2.4	Vzpodbujanje naložb v športno turistično ponudbo							
2.5	Vzpodbujanje naložb v drugo doživljajsko turistično ponudbo							
2.6	Razvoj izvirnih, kvalitetnih turističnih spominkov območja							
2.7	Promocija in upravljanje s turistično ponudbo območja							
2.8	Skupna celostna podoba in turistična infrastruktura območja							
2.9	Identifikacija in povezovanje obstoječih tematskih poti							
Predvideni nosilci:		LAS MDD, podjetje specializirano za marketing, zasebni investitorji, podjetja						
Partnerji pri virih financ.		Občine, MKGP, privatni sektor, društva						

CILJ 3		OHRANJANJE ŽIVEGA PODEŽELJA TER RAZVOJ KMETIJSKIH in GOZDARSKIH DEJAVNOSTI						
	Naloge:	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 >
3.1	Posodabljanje kmetijskih gospodarstev							
	Mladi prevzemniki kmetij							
	Zgodnje upokojevanje kmetov							
	Preusmeritve v ekološko in integrirano pridelavo in prirajo							
	Komasacije in melioracije							
	Naložbe v ureditev prostorov in nakup opreme za promocijo in trženje produktov podeželja							
	Izboljšanje gospodarske vrednosti gozdov							
Predvideni nosilci:		KGZ, LAS MDD, kmetje						
Partnerji pri virih financ.		MKGP, privatni sektor (kmetje), občine						

CILJ 4		DVG PREPOZNAVNOSTI OBMOČJA IN PRODUKTOV S PODEŽELJA TER POVEČANJE INVESTICIJSKE PRIVLAČNOSTI OBMOČJA						
	Naloge:	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 >
4.1	Razvoj blagovnih znamk							
	Promocijske aktivnosti							
	Ureditev promocijsko-prodajnih prostorov							
	Razvoj tradicionalnih produktov s podeželja za trg							
	Katalog investicij (investicijska borza)							
	Sklad za male projekte posebnega pomena za ponudbo območja							
Predvideni nosilci:		LAS MDD s partnerji oz. izvajalskimi organizacijami;						
Partnerji pri virih financ.		Občine, MKGP, privatni sektor, združenja						

CILJ 5		DVG ZNANJ, STOPNJE INFORMIRANOSTI IN USPOSOBLJENOSTI PREBIVALCEV NA PODEŽELJU						
Naloge:		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 >
5.1	PODEŽELSKI INKUBATOR							
5.2	Usposabljanje mladih kadrov za razvoj podeželja							
5.3	Obiski primerov dobrih praks							
5.4	Izvedba delavnic z animacijsko in informacijsko vsebino							
5.5	Specializirana usposabljanja in izobraževanja (za uporabo podjetniških znanj, za delo v turizmu, za nove proizvodne tehnologije, za dopolnilne dejavnosti..)							
5.6	Priprava in izdaja tiskovin in drugih oblik z izobraževalnimi vsebinami							
5.7	Vaški svetovalno informacijski centri							
Predvideni nosilci:		LAS MDD, KGZ, Šolski center Slovenj Gradec, Podjetniški center Slovenj Gradec, Gea College PIC idr.;						
Partnerji pri virih financ.		Občine, MKGP, privatni sektor, združenja						

CILJ 6		IZBOLJŠATI KAKOVOST ŽIVLJENJA NA PODEŽELJU						
Naloge:		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 >
6.1	Urejanje vaških središč.							
6.2	Urejanje infrastrukture (tudi IKT tehnologija) in povezav znotraj naselij							
6.3	Urejanje površin, ki služijo skupnim namenom in potrebam v naseljih.							
6.4	Priprava načrtov za ureditev in razvoj območij visoke naravne vrednosti.							
6.5	Tipski projekti značilne podeželske arhitekture območja.							
6.6	Alternativni viri energije.							
6.7	Spodbujanje društvenih dejavnosti.							
6.8	Programi za izboljšanje kvalitete življenja starejših in drugih specifičnih skupin prebivalcev na podeželju							
Predvideni nosilci:		Občine, LAS MDD, projektantske organizacije						
Partnerji pri virih financ.		Občine, MKGP in druga ministrstva ter drugi javni viri, privatni sektor						

CILJ 7		OHRANJANJE TRADICIJE IN KULTURNE DEDIŠČINE						
	Naloge:	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 >
7.1	Oživitev etno-kulturnega utripa podeželja							
7.2	Ohranjanje ljudskega izročila in spodbujanje etnološkega raziskovanja							
7.3	Revitalizacija arhitekturne dediščine območja (domačij, kmečkih dvorcev, kmetijskih gospodarskih objektov)							
7.4	Identifikacija in ureditev objektov etnološke dediščine (mlini, kovačnice, gozdarske koč, glažute..)							
7.5	Ureditev zbirk in tematskih muzejev na prostem ali v objektih							
7.6	Ureditev in izgradnja tematskih poti, ki povezujejo naravne in kulturne znamenitosti							
7.7	Obnavljanje stavb za večnamensko uporabo							
Predvideni nosilci:		Koroški pokrajinski muzej Slovenj Gradec, projektantske organizacije..						
Partnerji pri virih financ.		Občine, MKGP, druga ministrstva, mednarodna sredstva, privatni sektor oz. investitorji						

CILJ 8		VZPOSTAVLJENA IN UREJENA INFRASTRUKTURA NA PODEŽELJU						
	Naloge:	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 >
8.1	Naložbe v izgradnjo majhnih, ekoloških čistilnih naprav							
8.2	Naložbe v zagotavljanje primerne količine in kvalitete pitne vode na podeželju							
8.3	Naložbe v kanalizacijske sisteme po vaseh							
8.4	Naložbe v urejanje in rekonstrukcijo lokalnih in gozdnih cest							
Predvideni nosilci:		Občine						
Partnerji pri virih financ.		Občine, ministrstva						

3 in 4 RAZMEJITEV INOVATIVNIH IN OBSTOJEČIH AKTIVNOSTI TER PRENOSLJIVOST STRATEGIJE NA DRUGA OBMOČJA

Inovativnost pri uporabi lokalnih virov se kaže v dejstvu, da je bila z ustanovitvijo LAS MDD, sprejetjem LRS, odločitvijo lokalnih oblasti, da sofinancirajo izključno skupne projekte celotnega območja iz LRS, prvič na tem območju dosežena takšna stopnja sodelovanja! V pripravi in izvedbi je dan velik pomen vključitvi marginalnih skupin in njihovim potrebam!

Področje / tema: DELOVNA MESTA NA PODEŽELJU						
CILJ 1: USTVARJATI NOVE ZAPOSLOVNE MOŽNOSTI NA PODEŽELJU						
Ozna-ka	OS	Ukre-p	Prioritetne naloge:	Nova delovna mesta	Inovativnost	Prenos znanj in metod
1.1	3	312	Vzpodbujanje in razvoj skupnih predelovalnih obratov	DA, direktno: zaposlitve v obratih in posredno na kmetijah	DA, ker tradicije tovrstnega sodelovanja (partnerstva pri naložbah) zdaj ni!	- primeri dobrih praks - svetovanje (območje RS)
1.2	4	41	Povezovanje pridelovalcev in predelovalcev ter organizirano trženje pridelkov in izdelkov s podeželja	DA, direktno pri prodaji (prodajalci) in posredno zaradi povečanja pridelave in predelave.	DA, ker povezovanja malih kmetov za prodajo na trgu zdaj ni!	- primeri dobrih praks - svetovanje - projekti sodelovanja s Koroškim LAS (KLAS)
1.3	3	311	Vzpodbujanje in razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah; stacionarne in izletniške kmetije; inovativne vsebine	DA, vzpodbujane bodo dejavnosti, ki jih na območju ni in bi bile z vidika celovite ponudbe potrebne!	DELNO, ker vzpodbujanje že poteka (KGZ), inovativnost se kaže v novih vsebinah dopolnilnih dejavnosti (zapisane v RPP)	- primeri dobrih praks - projekti sodelovanja: Gorenjska, Dolenjska
1.4	3	312	Vzpodbujanje in razvoj mikropodjetij na podeželju / tradicionalne obrti, storitve s področja fotovoltaike in nizkoenergijskih in pasivnih tehnik pri projektiranju in gradnji stavb	DA, vzpodbujanje dejavnosti bo izhajajo iz potreb in možnosti območja! Posebna pozornost: varovanje okolja!	DELNO, ker tovrstne aktivnosti že izvaja Podjetniški center SG. Inovativnost se kaže v vnaprej »razpisanih« podjetniških priložnosti (katalog podjetniških priložnosti na podeželju!)	- primeri dobrih praks - izvedba motivacijskih delavnic

Ozna-ka	OS	Ukre- p	Prioritetne naloge:	Nova delovna mesta	Inovativnost	Prenos znanj in metod
1.5	3	311, 312	Vzpodbujanje in razvoj storitvene dejavnosti na podeželju	DA, to področje je posebej deficitarno na podeželju, a večina vidi le trgovino in nekatere obrtne dejavnosti. Dane usmeritve bodo drugačne!	DA, kaže se v netradicionalnih dejavnostih, ki bodo razpisane v sklopu vzpodbujanja.	
1.6	4	41 421	Vzpodbujanje socialnega podjetništva na podeželju	DA, čeprav verjetno v manjši meri, kot to zahtevajo potrebe in kot je zaželeno. Nega na domu, organizirane oblike druženja starejših in specifičnih skupin, organizacija aktivnosti »človek-človeku« itd. so samo nekatere možnosti...	DA, različni socialni problemi zahtevajo specifičen pristop. Priložnost za nezaposlene z močnim socialnim čutom, tako za starejše prebivalce, kot tiste s posebnimi potrebami!	- primeri dobrih praks - izvedba motivacijskih delavnic na drugih območjih - svetovanje - projekti sodelovanja med LAS-i; (Škofja Loka, Dolenjska) - mednarodni projekt
1.7	4	41 421	Mladinsko podjetništvo na podeželju	DA, pričakovati je nova delovna mesta, ki zahtevajo izobražene, ambiciozne mlade ljudi, ki bodo zaposlitev našli na različnih področjih (>veza: podeželski inkubator!)	DA, organiziranega pristopa zdaj ni, zato pa mladi iščejo delo drugje. Zelo pomembna naloga za ohranitev poseljenosti podeželja!	- enako
1.8	4	41 421	Žensko podjetništvo na podeželju	DA, predvsem na področju predelovalnih dejavnosti, turizmu in nekaterih storitvenih dejavnostih.	DA, ženske so velikokrat motor razvoja, niso pa dovolj pogumne za samostojno podjetn.	- enako

Področje / tema: TURIZEM						
CILJ 2: POVEČANJE TURISTIČNE PONUDBE IN TURISTIČNE PREPOZNAVNOSTI OBMOČJA						
	OS	Ukre p	Prioritetne naloge:	Nova delovna mesta	Inovativnost	Prenos znanj in metod
2.1	4	41	Povezovanje ponudnikov v skupno turistično ponudbo območja	DA, ker povezovanje vodi v uspešnejše izvajanje dejavnosti.	DA, tega zdaj ni na območju.	- primeri dobrih praks
2.2	3 &	311 312	Vzpodbujanje naložb v nočitvene in izletniške zmogljivosti območja	Glede na vrsto naložb je pričakovati nova delovna mesta.	NE	NE
2.3	3 &	311 312	Vzpodbujanje naložb v zdraviliško turistično ponudbo	DA, ker izvajanje dejavnosti to zahteva.	DA, ker so predvidene vsebine in oblike izvajanja zdraviliške dejavnosti, ki so novost v širšem prostoru.	- primeri dobrih praks - mednarodni projekt
2.4	3 &	322	Vzpodbujanje naložb v športno turistično ponudbo	Da, ker izvajanje dejavnosti to zahteva.	DELOMA, in sicer pri dejavnostih, ki so novost na tem območju.	NE
2.5	3 &	311 312	Vzpodbujanje naložb v drugo doživljajsko turistično ponudbo	Verjetno le posredno oz. bo izvajanje predstavljalo možnost priložnostne zaposlitve.	DA, ker prav doživljajske (z inovativnimi vsebinami!) ponudbe na območju manjka!	NE
2.6	4	41	Razvoj izvirnih, kvalitetnih turističnih spominkov območja	NE, razen kot dodatna zaposlitev.	NE	NE
2.7	4	41 421	Promocija in upravljanje s turistično ponudbo območja	DA, ker izvajanje naloge to zahteva	DA, ker takšnega celovitega pristopa zdaj ni!	- primeri dobrih praks - mednarodni projekt
2.8.	4	41	Skupna celostna podoba in turistična infrastruktura območja	NE	Delno, ker nekatere aktivnosti že potekajo	NE
2.9	4	41 421	Identifikacija in povezovanje obstoječih tematskih poti	NE	NE	NE

& - drugi viri ?

Področje / tema: KMETIJSTVO IN GOZDARSTVO						
CILJ 3: OHRANJANJE ŽIVEGA PODEŽELJA TER RAZVOJ KMETIJSKIH in GOZDARSKIH DEJAVNOSTI						
Ozna-ka	OS	Ukre-p	Prioritetne naloge:	Nova delovna mesta	Inovativnost	Prenos znanj in metod
3.1	1	121	Posodabljanje kmetijskih gospodarstev	Obstaja možnost, da bo investiranje omogočilo kakšno novo delovno mesto	NE	NE
3.2	1	112	Mladi prevzemniki kmetij	DA, če bo prevzemnik delal samo na kmetiji.	Delno, ker se je aktivnost že pričela.	NE
3.3	1	113	Zgodnje upokojevanje kmetov	DA, saj predstavlja vsaka upokojitev sprostitev delovnega mesta na kmetiji.	Delno	NE
3.4	1	121	Preusmeritve v ekološko in integrirano pridelavo in prirejo	Deloma, v kolikor bo narava dela zahtevala več delovne sile na kmetiji.	NE, ker tovrstne aktivnosti na območju že potekajo.	- primeri dobrih praks
3.5	1	125	Komasacije in melioracije	NE	NE	NE
3.6	4	41	Naložbe v ureditev prostorov in nakup opreme za promocijo in trženje produktov podeželja	NE, ker gre samo za investiranje, pa še za izvajanje dejavnosti (glej nadaljevanje: oznaka 1.2.)	DA, gre za nov pristop k trženju produktov.	- primeri dobrih praks - izvedba motivacijskih delavnic - projekt sodelovanja Koroški KLAS
3.7	1	112	Izboljšanje gospodarske vrednosti gozdov	Posredno je možno.	Ne, ker aktivnosti že potekajo.	- primeri dobrih praks

Področje / tema: PODPORNO OKOLJE						
CILJ 4: DVIG PREPOZNAVNOSTI OBMOČJA IN PRODUKTOV S PODEŽELJA TER POVEČANJE INVESTICIJSKE PRIVLAČNOSTI OBMOČJA						
Ozna-ka	OS	Ukre- p	Prioritetne naloge:	Nova delovna mesta	Inovativnost	Prenos znanj in metod
4.1	4	41	Razvoj blagovnih znamk	NE	Deloma	NE
4.2	4	41 421	Promocijske aktivnosti	NE	DA, ker do sedaj ni bilo pristopa k promociji, kakršen je predviden. Pristop pomeni podporo različnim dejavnostim.	- predstavitev primera dobre prakse
4.3	4	41	Ureditev promocijsko-prodajnih prostorov	NE	Deloma	NE
4.4	4	41	Razvoj tradicionalnih produktov s podeželja za trg	DA, ker je namen te naloge tudi zagotovitev proizvodnje teh produktov.	DA, kaže se v predvidenem razvoju, ki tradicionalno vpleta v sodobno.	- primeri dobrih praks - projekti sodelovanja
4.5	4	41 421	Katalog investicij (investicijska borza)	DA, vendar šele z izvedbo investicij!	DA, saj takšnega pristopa k reševanju problema opuščeni objektov in lokacij do sedaj ni bilo!	- primeri dobrih praks - mednarodno sodelovanje
4.6	4	41 421	Sklad za male projekte posebnega pomena za ponudbo območja	DA, ker je namen tega sklada vzpodbuditi razvoj nekaterih dejavnosti.	DA, ker bodo sredstva namenjena za zelo specifične storitve oz. dejavnosti, za katere se bo izkazalo, da so močno potrebne in zaželjene, a lahko preživijo le v nekih mikro izvedbah.	- primeri dobrih praks

Področje / tema: USPOSABLJANJE, IZOBRAŽEVANJE, INFORMIRANJE ter SVETOVANJE						
CILJ 5: DVIG ZNANJ, STOPNJE INFORMIRANOSTI IN USPOSOBLJENOSTI PREBIVALCEV NA PODEŽELJU						
Ozna-ka	OS	Ukre- p	Prioritetne naloge:	Nova delovna mesta	Inovativnost	Prenos znanj in metod
5.1	4	41	PODEŽELSKI INKUBATOR	DA, to je osnovni namen inkubatorja!	DA, ker se pristop in izvedba povsem razlikujeta od običajnih za inkubator. *	- primeri dobrih praks - projekt sodelovanja - mednarodni projekt (Francija)
5.2	4	41	Usposabljanje mladih kadrov za razvoj podeželja	DA, vendar posredno.	Deloma.	NE
5.3	4	41 421	Obiski primerov dobrih praks	NE	NE	NE
5.4	4	431	Izvedba delavnic z animacijsko in informacijsko vsebino	Možni so posredni učinki na odločitve o delovnih mestih.	Deloma.	NE
5.5	4	41 421	Specializirana usposabljanja in izobraževanja (za uporabo podjetniških znanj, za delo v turizmu, za nove proizvodne tehnologije, za dopolnilne dejavnosti..)	NE, naloga je namenjena izboljšanju kakovosti dela.	Deloma	- projekt sodelovanja - mednarodni projekt (Francija, Lihtenstein, Italija)
5.6	4	41 431	Priprava in izdaja tiskovin in drugih oblik z izobraževalnimi vsebinami	NE	Deloma	NE
5.7	4	431	Vaški svetovalno informacijski centri	Ni predvideno	DA, saj je predviden pristop k delu s skupnostmi, ki ga sedaj na območju ni.	- primeri dobrih praks

* Uporabljeni bodo obstoječi prostori in oprema, domač kader, predvideno je vodenje »inkubiranca« od pridobivanja ideje do osamosvojitve. Inkubator je namenjen neindustrijskim dejavnostim, predvsem pa dejavnostim, ki se navezujejo na surovine in znanja s podeželja!

Področje / tema: UREJANJE IN OHRANJANJE OKOLJA						
CILJ 6: IZBOLJŠATI KAKOVOST ŽIVLJENJA NA PODEŽELJU						
Ozna-ka	OS	Ukre-p	Prioritetne naloge:	Nova delovna mesta	Inovativnost	Prenos znanj in metod
6.1	3	322	Urejanje vaških središč.	Ni predvideno, obstaja pa možnost posrednega vpliva na odpiranje novih delovnih mest.	DA, kaže se v pristopu: skupno načrtovanje ureditve in izvedba aktivnosti skupaj s prebivalci.	- primeri dobrih praks - izvedba motivacijske delavnice na drugih območjih - na območja bivše Jugoslavije
6.2	3	323 &	Urejanje infrastrukture (tudi IKT tehnologija) in povezav znotraj naselij	Posredno, DA, ker urejena infrastruktura, posebej še IKT, omogoča lažjo odločitev za odprtje delovnega mesta na vasi.	NE	NE
6.3	3	322	Urejanje površin, ki služijo skupnim namenom in potrebam v naseljih.	Ni predvideno, obstaja pa možnost priložnostne zaposlitve bodisi za starejše ali mlade.	NE	NE
6.4	3 &	322	Priprava načrtov za ureditev in razvoj območij visoke naravne vrednosti.	Izdelani načrti so podlaga za vlaganja v dejavnosti. Obstaja možnost novih delovnih mest.	DA, kaže se v simbiozi ohranjanja zdravega okolja in primerne, tudi gospodarske (turistične) rabe tega prostora!	- primeri dobrih praks
6.5	4	41	Tipski projekti značilne podeželske arhitekture območja.	NE	Delno, ker tovrstnih projektov na območju ni.	- primeri dobrih praks
6.6	3	311	Alternativni viri energije.	Obstaja možnost novih delovnih mest, saj bo v prihodnosti tak način pridobivanja energije dobival na pomenu!	Delno, ker nekaj primerov na območju že obstaja.	- primeri dobrih praks

Ozna-ka	OS	Ukre- p	Prioritetne naloge:	Nova delovna mesta	Inovativnost	Prenos znanj in metod
6.7	4	431	Spodbujanje društvenih dejavnosti.	NE	DA, ker pri pripravi programa dejavnosti do zdaj z društvi ni nihče delal in jih usmerjal v vsebine, ki jih je možno vključiti npr. tudi v turistične programe ali v skupno predelavo ipd.	- primeri dobrih praks - projekti sodelovanja - mednarodni projekt
6.8	4	41	Programi za izboljšanje kvalitete življenja starejših in drugih specifičnih skupin prebivalcev na podeželju	DA, ker bo te programe nekdo moral izvajati, sicer bodo samo črka na papirju.	Delno, ker nekatere aktivnosti že potekajo.	- primeri dobrih praks - projekti sodelovanja

& - drugi viri ?

Področje / tema: KULTURA IN TRADICIJA						
CILJ 7: OHRANJANJE TRADICIJE IN KULTURNE DEDIŠČINE						
Ozna-ka	OS	Ukre- p	Prioritetne naloge:	Nova delovna mesta	Inovativnost	Prenos znanj in metod
7.1	4	41 421	Oživitev etno-kulturnega utripa podeželja	Možno je, da bo aktivnost privedla do kakšnega novega delovnega mesta.	DA: oživitev in vključitev vsebin v nove programe turistične ponudbe.	- primeri dobrih praks - skupni projekti LAS - mednarodni projekt (Lihtenstein, Norveška)
7.2	4	41	Ohranjanje ljudskega izročila in spodbujanje etnološkega raziskovanja	Ni predvideno	NE	- predstavitev - svetovanje
7.3	3	323	Revitalizacija arhitekturne dediščine območja (domačij, kmečkih dvorcev, kmetijskih gospodarskih objektov)	DA, ob predpogoju, da bodo v teh objektih potekale tudi kakšne dejavnosti (turizem, predelava, izobraževanje..)	Revitalizacija nekaterih objektov na območju že poteka. Inovativnost pri naslednjih objektih je možna v novih vsebinah oz. dejavnostih v objektih in pristopu pri pridobivanju virov financiranja (viri izven javnih sredstev)	- primeri dobrih praks
7.4	3	323	Identifikacija in ureditev objektov etnološke dediščine (mlini, kovačnice, gozdarske kočje, glažute..)	DA, ker je predvidena oživitev dejavnosti in vključitev ponudbe v turistične programe.	DA, kaže se v predvidenem pristopu pri pridobivanju finančnih sredstev, ki do sedaj na tem območju ni bil uporabljen.	- primeri dobrih praks - skupni projekti LAS
7.5	3	323	Ureditev zbirk in tematskih muzejev na prostem ali v objektih	DA, ker je predvidena uporaba v turistične namene.	DA, kaže se v načrtovani preselitvi objektov z nekaterih kmetij, kjer zdaj propadajo, na eno ali nekaj lokacij, kjer bodo ti objekti ponovno oživali, s tem pa tudi »Vas dedkov in babic«	- primeri dobrih praks - predstavitev - svetovanja - mednarodni projekt (Finska)

Ozna-ka	OS	Ukre- p	Prioritetne naloge:	Nova delovna mesta	Inovativnost	Prenos znanj in metod
7.6	3	322	Ureditev in izgradnja tematskih poti, ki povezujejo naravne in kulturne znamenitosti	Posredno obstaja možnost, da bodo tematske poti sprožile odločitev za kakšno novo zaposlitev.	NE, tovrstna ponudba na območju že obstaja	- primeri dobrih praks - mednarodni projekt
7.7	3	322	Obnavljanje stavb za večnamensko uporabo	DA, a v manjši meri (hišnik, upravljavec ipd.)	NE, takšne aktivnosti že potekajo na območju	

Področje / tema: INFRASTRUKTURA NA PODEŽELJU						
CILJ 8: VZPOSTAVLJENA IN UREJENA INFRASTRUKTURA NA PODEŽELJU						
Ozna-ka	OS	Ukre- p	Prioritetne naloge:	Nova delovna mesta	Inovativnost	Prenos znanj in metod
8.1	&		Naložbe v izgradnjo majhnih, ekoloških čistilnih naprav	Potencialno.	DA, ker tovrstnih naložb na območju ni.	- primeri dobrih praks
8.2	&		Naložbe v zagotavljanje primerne količine in kvalitete pitne vode na podeželju			
8.3	&		Naložbe v kanalizacijske sisteme po vaseh			
8.4	&		Naložbe v urejanje in rekonstrukcijo lokalnih in gozdnih cest			

& - drugi viri?

5 OCENA TRAJNOSTI STRATEGIJE

Partnerji LAS MDD smo trajnostno naravnost prvič pokazali že ob ustanovitvi, ko smo v ustanovitveni akt zapisali, da **LAS MDD ustanovljamo za nedoločen čas!** S to odločitvijo **smo svoj pogled na razvoj tega območja usmerili izven časovnega okvira programskega obdobja do leta 2013.**

Naslednjič smo to pokazali s **sprejemom odločitve**, da morajo biti vsi projekti, (Leader projekti), **skupni projekti območja**, ki bodo **sofinancirani iz proračunov vseh 8 občin** na območju LAS. Težko bi na občinskih svetih utemeljili projekt, ki ne bi imel dolgoročnih pozitivnih učinkov tako na okolje, delovna mesta, izobraženost itd.

In tretjič se je trajnostna naravnost dokazala s sprejemom **Pravilnika o pogojih in postopkih izbora**, financiranja, spremljanja in nadziranja razvojnih projektov LRS in prilogo **Metodologija ocenjevanja prijav**, v kateri je eden od kriterijev: trajnostna naravnost.

Navsezadnje pa je trajnostno naravnost mogoče razbrati iz tega dokumenta oz. **postavljenih ciljev in prioriteten nalog**, pri katerih je bil prav tako upoštevan element trajnosti.

Naloge v sklopu cilja 1 – Nova delovna mesta, so namenjene prav temu, da se začete aktivnosti nadaljujejo samostojno in trajno.

Naloge v sklopu cilja 2 – Povečanje turistične ponudbe in prepoznavnosti območja, so že po naravnosti dolgoročno usmerjene. Zastavljene aktivnosti bi bilo nesmiselno pričeti samo za obdobje leta, dveh ali programskega obdobja. Gotovo je, da bodo učinki teh aktivnosti dolgoročni!

Cilj 3 – Ohranjanje živega podeželja, nas s predvidenimi nalogami prav tako vodi v trajnostno izvajanje. Mladi gospodarji, preusmeritve v ekološko kmetovanje itd. so naloge, ki pomenijo delovna mesta za obdobje 1 – 2 generacij.

Cilj 4 – Dvig prepoznavnosti območja. Naloge iz tega cilja bodo imele verjetno najbolj daljnosežne učinke. Prepoznavnost vzročno povečuje povpraševanje in turistične prenočitve.

Cilj 5 – Dvig znanj, stopnje usposobljenosti... Dejstvo je, da bo izvajanje teh nalog imelo zelo pomembne dolgoročne učinke na zagotavljanje usposobljenih kadrov in uvajanje inovativnih tehnologij.

Cilj 6 – Izboljšati kakovost življenja: Kar se Janezek nauči, to Janez zna! Ko bodo prebivalci sposobni in navajeni skupno načrtovati in odločati o vseh vidikih razvoja vasi, »jim bo to prešlo v kri«. Da bi to veljalo tudi za prihodnje rodove, pa bo potrebno v vse aktivnosti na primeren način vključevati tudi najmlajše!

Cilj 7 – Ohranjanje tradicije in kulturne dediščin: Tudi naloge iz tega cilja so zastavljene tako, da se bodo po začetnem investiranju same »vzdrževale« (vključitev v turistično ponudbo in druge oblike trženja).

Cilj 8 – Investicije na področju infrastrukture so trajnostno naravnane.

Kombinacija tradicionalnih znanj in veščin z uvajanjem novih, nizkoenergijskih in pasivnih tehnologij in aktivnim sodelovanjem prebivalcev, pomeni dolgoročni lokalni trajnostni razvoj!

6 OPIS MOŽNIH RAZPOLOŽLJIVIH FINANČNIH VREDNOSTI (NAČELO DODATNOSTI)

6.1 Globalna finančna ocena regije

Javna finančna globalna ocena 2007-2013 (v 000 €)

VIR	IZHODIŠČA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	SKUPAJ
EU IN DRŽAVNA SR. (1)	5.439.000	16.899	16.899	16.899	16.899	16.899	16.901	16.901	107.051
EVROPSKA SREDSTVA	4.500.000	14.268	14.268	14.268	14.268	14.268	14.270	14.270	93.896
ESRR	1.756.000	6.428	6.428	6.428	6.428	6.428	6.430	6.430	45.000
ESF	645.000	1.843	1.843	1.843	1.843	1.843	1.843	1.843	12.901
KOH	1.236.000	3.531	3.531	3.531	3.531	3.531	3.531	3.531	24.717
CILJ 3	92.000	263	263	263	263	263	263	263	263
Razvoj podeželja	771.000	2.203	2.203	2.203	2.203	2.203	2.203	2.203	11.015
Sklad za ribištvo	18.000	0	0	0	0	0	0	0	0
DRŽAVNA SRED.	921.000	2.631	2.631	2.631	2.631	2.631	2.631	2.631	13.155
REGIONALNA SREDSTVA (2)		20.314	22.059	22.270	23.035	23.387	24.173	24.707	159.946
Lokalni proračuni	221.040.000	12.749	14.267	14.244	14.769	14.872	15.403	15.674	101.979
Prispevek regije/območja	1.375.480	7.565	7.792	8.026	8.267	8.515	8.770	9.033	57.968
SKUPAJ (1+2)		37.214	38.958	39.169	39.934	40.286	41.074	41.608	266.998
Razmerje EU sredstva /reg.sr.									
EU in državna sr.		45 %	43 %	43 %	42 %	42 %	41 %	41 %	40 %
Regionalna sred.		55 %	57 %	57 %	58 %	58 %	59 %	59 %	60 %

Območje lahko za izvajanje izvedbenih projektov RRP zagotovi 60 % potrebnih sredstev. Višina sofinanciranja iz posameznih skladov EU znaša od 40 do 85 %, kar pomeni, da je regija finančno sposobna koristiti več kot 10 % teh sredstev.

(povzeto po RRP 2007-2013; RR)

6.2 Ocena virov financiranja za izvajanje projektov LEADER (brez sredstev za delovanje LAS) po letih v 000 €

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Skupaj	- v %
EU + RS	0	158	158	160	163	166	170	975	38,4 %
Lokalne skupnosti	29	141	158	160	163	166	170	987	38,8 %
Javno-zasebno partnerstvo, ostali viri	0	90	94	96	98	100	102	580	22,8 %
SKUPAJ	29	389	410	416	424	432	442	2,542	100,0%

7 OPIS SPREMLJANJA IN OCENJEVANJA STRATEGIJE, KRITERIJI IN KAZALNIKI

Spremljanje in ocenjevanje uspešnosti in učinkov posameznih projektov na doseganje ciljev iz LRS je eden izmed predpogojev za pravočasno ukrepanje (spremembe) in uspešnost izvajanja strategije v programskem obdobju 2007-2013.

Dopolnjevanje, spreminjanje in izvajanje strategije bodo spremljali in ocenjevali:

- Organi LAS MDD,
- Občinski sveti občin na območju LAS MDD,
- LEADER pisarna pri MKGP,
- Javnost oz. prebivalci območja na letnih javnih predstavitev rezultatov, razpravah v sklopu priprave Letnih izvedbenih načrtov in ob drugih priložnostih.

Spremljanje:

- **tedenski sestanki** upravljavca in predsednika LAS MDD (tekoče zadeve)
- **mesečno poročanje** upravljavca in finančnega vodje > predsedstvu LAS MDD (izvajanje plana, tekoče zadeve)
- **četrtna poročila** > upravni odbor, MKGP (vsebinsko in finančno poročilo)
- **poletna poročila** > nadzorni odbor (vsebinsko in finančno poročilo)
- **letna poročila** > upravni in nadzorni odbor, občni zbor LAS MDD, občinski sveti, MKGP (letna poročila in letni izvedbeni načrti)
- **komuniciranje z javnostmi** (operativni plan bo izdelan po odobritvi vloge)

Kriteriji in kazalniki za spremljanje in ocenjevanje strategije so:

Kriteriji za ocenjevanje se nanašajo na:

- cilje in prioritete naloge iz LRS ter projekti iz LIN (doseganje vsebinskih ciljev)
- terminski plan (doseganje terminskih ciljev)
- finančni plan (LIN – doseganje finančnih ciljev)

Po vsebinah, ciljeh in terminskem planu LRS bo narejen operativni načrt kot osnova za spremljanje vsebinske, finančne in terminske izvedbe za vse našete organe, ki bo sestavni del LIN. **Kazalniki bodo merljivi (stanje pred in po izvedbi)**

KRITERIJI	KAZALNIKI
Svetovanja za mlade, ženske in osebe s posebnimi potrebami	- število svetovanj
Inovativni projekti, metode	- število izvedenih inovativnih projektov, metod
Zdravo okolje	- število projektov, aktivnosti za zdravo okolje
Nova podjetja	- število novih podjetij
Samozaposlitve	- število samozaposlenih
Nova delovna mesta	- število novih delovnih mest
Porast turističnih zmogljivosti	- število postelj, prodajnih programov...
Porast števila turistov	- število turistov

Svetovanja za različna društva in združenja	- število svetovanj
Izobraževanje	- število izobraževanj, število udeležencev
Animacijske, motivacijske aktivnosti	- število izvedenih aktivnosti
Promocijske aktivnosti	- število promocijskih aktivnosti
Projekti, financirani iz sredstev Leader	- število projektov
Projekti, financirani iz drugih sredstev	- število in vrednost projektov
Komuniciranje z javnostmi / javni mediji	- število aktivnosti, člankov
Nove storitve	- število novih storitev

E) USKLAJENOST Z OSTALIMI PROGRAMI IN POLITIKAMI

Opis usklajenosti strategije z ostalimi razvojnimi dokumenti (DRP; NSRO; RRP, občinski razvojni programi in strategije...):

LIZBONSKA STRATEGIJA, SRS:

Cilji v obeh dokumentih, tako evropskem kot slovenskem, so zelo podobni. Oba dokumenta postavljata blaginjo prebivalstva kot svoj osnovni strateški cilj, a se ne osredotočata samo na gospodarska vprašanja, temveč vključujeta tudi socialna, okoljska, kulturna in druga razmerja. Ta usklajenost se nadaljuje tudi pri ekonomskih razvojnih ciljih. Ključna cilja obeh dokumentov sta: gospodarska rast in nova delovna mesta.

Oba cilja sta zapisana tudi v LRS našega območja.

DRŽAVNI RAZVOJNI PROGRAM (DRP):

Cilja iz DRP:

- 1. povečati gospodarski, socialni in okoljski kapital in*
- 2. povečati učinkovitost v smislu konkurenčnosti gospodarstva, kakovosti življenja in trajnostne rabe naravnih virov.*

Cilji LRS so skladni z navedenima ciljema iz DRP.

NACIONALNI STRATEŠKI REFERENČNI OKVIR (NSRO)

Splošna usmeritev NSRO je izboljšanje blaginje prebivalcev Republike Slovenije s spodbujanjem gospodarske rasti, ustvarjanjem delovnih mest in krepitevijo človeškega kapitala ter zagotavljanjem uravnoteženega in skladnega razvoja, še posebej med regijami. Navedena usmeritev po eni strani opredeljuje blaginjo kot globalni cilj, po drugi strani pa daje poseben poudarek spodbujanju rasti in ustvarjanju delovnih mest, torej ključnima ciljema Lizbonske strategije, ter skladnemu razvoju.

Strateške prednostne naloge Slovenije za 2007–2013, določene v NSRO so tako: spodbujati podjetništvo, inovacije in tehnološki razvoj; izboljšati kakovost izobraževalnega sistema, usposabljanja ter raziskav in razvojnih dejavnosti; izboljšati fleksibilnost delovne sile ter obenem zagotoviti gotovost zaposlitve, zlasti z ustvarjanjem delovnih mest in spodbujanjem socialne vključenosti; zagotavljati možnosti za rast s trajnostno mobilnostjo, ki izboljšuje kakovost okolja, in z zagotavljanjem ustrezne infrastrukture; spodbujati uravnotežen regionalni razvoj.

REGIONALNI RAZVOJNI PROGRAM ZA KOROŠKO

Izvajanje pristopa Leader je vključeno v Regionalni razvojni program za Koroško 2007-2013, in sicer pod točko 5.6.4. Program razvoja podeželja (PR 12). Priprava RRP in RPP je

potekala sočasno. Pod vodstvom RRA so bili izvedeni sestanki, na katerih je bila skupno oblikovana vsebina in način vključitve programa razvoja podeželja v RRP za Koroško regijo.

Razvoj podeželja je v RRP vključen tako, da ga dopolnjuje v tistih vsebinah, ki se še posebej nanašajo na podeželje in niso zajete v druge sklope RRP in izvedba katerih presega interese zgolj območja LAS MDD.

OBČINSKI RAZVOJNI PROGRAMI

Razvoj podeželja je v občinah s pretežno ruralnim območjem pomemben del občinskih razvojnih programov. Zato je **razvoj podeželja z izvajanjem pristopa Leader vključen v razvojne programe občin na območju LAS MDD**. V zvezi s tem so občinski sveti vseh občin sprejeli sklep, da bodo v občinskih proračunih do leta 2013 zagotavljale sredstva za izvajanje pristopa Leader po predloženem predlogu sofinanciranja.

Pomembno razmejitev med LRS in občinskimi razvojnimi programi predstavlja odločitev, da so v LRS sofinancirani izključno skupni projekti celotnega območja LAS MDD, medtem ko posamezni občinski programi predvidevajo naložbe, ki so občinskega pomena.

Razvojni programi, politike / Razvojni cilji	Lizbon. strat.; SRS	DRP	NSRO	RRP	OBČIN. PROG.	L R S
Blaginja prebivalstva	X	X	X	X	X	x
Gospodarska rast	X	X	X	X	X	X
Nova delovna mesta	X	X	X	X	X	X
Kakovost življenja	X	X	X	X	X	X
Trajnostna raba naravnih virov	X	X	X	X	X	X
Skladen razvoj	x	x	x	x	x	x

Iz tabele je razvidno, da cilji LRS odražajo vse ključne razvojne cilje, opredeljene v Lizbonski strategiji in ostalih programih.

VIRI :

- Razvojni programi CRPOV z območja LAS
- Razvojni program podeželja Mislinjske in Dravske doline 2007-2013
- Občinski razvojni programi
- Regionalni razvojni program Koroške 2007-2013
- Program razvoja podeželja Republike Slovenije 2007-2013
- Nacionalni strateški načrt za razvoj podeželja 2007-2013
- Uredba sveta o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja
- Strateške smernice skupnosti za programsko obdobje 2007-2013 za razvoj podeželja